

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**HAKKÂRİ KENT MEYDANI: MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ
VE KULLANICILARIN KATILIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: Mehmet Nezir BULMAZ
DANIŞMAN: Prof. Dr. Şevket ALP

VAN-2018

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**HAKKÂRİ KENT MEYDANI: MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ
VE KULLANICILARIN KATILIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: Mehmet Nezir BULMAZ

VAN-2018

KABUL VE ONAY

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda **Prof. Dr. Şevket ALP** danışmanlığında, **Mehmet Nezir BULMAZ** tarafından sunulan **Hakkâri Kent Meydanı: Mevcut Durumun Değerlendirilmesi ve Kullanıcıların Katılımı** isimli bu çalışma Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri gereğince 05/03/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Şevket ALP

İmza:

Üye Dr Öğr. Ü. Mustafa ERGEN

İmza:

Üye: Dr Öğr. Ü. Pınar BOSTAN

İmza:

Üye:.....

İmza:

Üye:.....

İmza:

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun **27.06/2018** tarih ve **2018/21-1** sayılı kararı ile onaylanmıştır.

İmza
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atf yapıldığını bildiririm.

Mehmet Nezir BULMAZ

ÖZET

HAKKÂRİ KENT MEYDANI: MEVCUT DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KULLANICILARIN KATILIMI

BULMAZ, Mehmet Nezir
Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şevket ALP
Nisan 2018, 69 sayfa

Kentler, insanların bir arada toplanma ve yaşama arzusu neticesinde ortaya çıkmıştır. Kentleri oluşturan insanlar, kendi yaşam biçimlerine uygun olarak kentsel açık mekânlar oluşturmuşlardır. Zamanla kentlerde oluşan bu açık mekânlar, kentlinin düzenli bir biçimde ortak yaşamının geçtiği kamusal açık mekânlardır. Kamusal açık mekân olarak meydanlar, kültürel etkinliklerin geçtiği ve sosyal ilişkilerin güçlendiği geçmişle gelecek arasında köprü oluşturan, kent kimliğini yansıtan en önemli araçlardır. Kentsel tasarım açısından meydanların kendilerinden istenilen katkıyı sağlayabilmesi için kullanıcıların gereksinimlerini karşılayan nitelikli mekânlar olarak düzenlenmeleri gerekir. Bu sayede insanlar meydanlarda; tarihini, mimarisini, geleneklerini en üst düzeye ulaştırabilecektir.

Bu çalışmada; öncelikle kavramsal olarak meydan incelenmiş, ardından meydanların tarihsel süreci ve meydan çeşitleri, işlevleri ve tasarım ilkeleri irdelenmiştir. Bu doğrultuda değerlendirilen Hakkâri kent meydanı, çalışma alanının doğal ve kültürel özellikleri incelenmiştir. Kentsel tasarım açısından daha sağlıklı ve nitelikli bir meydan kurgusu için çalışma alanının, sosyal, kültürel ve işlevsellik bakımından elle alınmıştır. Daha sonra Hakkâri kent meydanının ihtiyaçlarını belirlemek üzere yöre halkıyla yüz yüze görüşmeler yapılmış, görüşmelerden elde edilen sonuçlardan yola çıkarak konu ile ilgili anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre halkın beklentilerine uygun bir taslak tasarım geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hakkâri, Kent, Kentsel Açık Mekân, Kentsel Tasarım, Meydan.

ABSTRACT

HAKKARI CITY SQUARE: EVALUATION OF THE CURRENT SITUATION AND PARTICIPATION OF USERS

BULMAZ, Mehmet Nezir
M. Sc. Thesis, Landscape Architecture Department
Supervisor: Prof. Dr. Şevket ALP
April 2018, 69 pages

Cities have emerged as a result of the desire to gather and live together. The people forming the cities have created urban open spaces in accordance with their own way of life. These open spaces, which have formed in cities over time, are public open spaces through which the city lives in a regular way. Places as public open spaces are the most important means of reflecting the identity of the city, bridging the past and the future, through which cultural activities are going and social relations are strengthened. In terms of urban design, squares need to be organized as qualified spaces that meet the requirements of users in order to provide the desired contribution from the squares themselves. People on this side are in the squares; history, architecture, traditions to the highest level.

In this study; the concept of the historical process and the types of squares, functions and design principles of the squares have been examined. The natural and cultural features of Hakkâri city square, the study area evaluated in this direction are examined. In terms of urban design, it has been taken by hand in terms of social, cultural, and functional aspects of the study area for a healthier and more qualified challenge. Later on, face to face interviews were made with local people to determine the needs of Hakkâri city plaza, and a questionnaire survey was conducted on the subject out of the results obtained from the interviews. According to the results of the questionnaire, a draft design suitable for people's expectations was developed.

Key words: Hakkâri, Square, Urban, Urban Design, Urban Open Space.

ÖN SÖZ

Hakkâri kent merkezinde yürütülen ‘‘Hakkâri kent meydanı: mevcut durumun değerlendirilmesi ve kullanıcıların katılımı’’ isimli çalışmada, meydan kavramının tanımlanması, meydanların tarihsel süreç içindeki gelişimi ve meydan çeşitleri, işlevleri ve tasarım ilkeleri irdelenmiştir. Ardından çalışma alanının doğal ve kültürel özellikleri ele alınmış ve bu doğrultuda meydan ihtiyaçlarını belirlemek üzere yöre halkıyla yüz yüze görüşmeler yapılmış, görüşmelerden elde edilen sonuçlardan yola çıkarak konu ile ilgili anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçlarına göre halkın beklentilerine uygun bir taslak tasarım geliştirilmiştir. Yapılan bu çalışmada Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmada, yüksek lisans öğrenimim ve tez çalışmam boyunca bana önemli katkılarda bulunan, sabır gösteren ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Şevket ALP’a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek lisans öğrenimim boyunca fikirleriyle yol gösteren ve her koşulda desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Dr. Öğr. Üye. Onur ŞATIR, Dr. Öğr. Üye. Pınar ASLANTAŞ ve Dr. Öğr. Üye. Emel BAYLAN’a teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Araştırmanın anketlerinin değerlendirmesinde yardımcı olan Sayın Dr. Öğr. Üye. Hilmi Ekin OKTAY’a çok teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen, sabır gösteren ve çalışmamda bana cesaret veren sevgili hayat arkadaşım Ümmü BULMAZ’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

2018

Mehmet Nezir BULMAZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
EKLER DİZİNİ.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK BİLDİRİŞLERİ	5
2.1. Hakkâri Hakkında Genel Bilgiler.....	5
2.1.1. Tarihsel yapısı	5
2.1.2. Coğrafi konumu.....	6
2.1.3. Ekonomik yapısı.....	7
2.1.4. Demografik yapısı	7
2.2. Kent Meydanı Kavramsal Olarak Tanımı	8
2.3. Meydanların Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi	9
2.4. Meydanların Çeşitleri.....	12
2.4.1. Biçimsel özelliklerine göre meydanlar	12
2.4.2. İşlevsel özelliklerine göre meydanlar	16
2.5. Kent Meydanlarının İşlevleri	16
2.6. Meydan Tasarım İlkeleri	17
2.6.1. Kimlik - yer kavramıyla ilgili saptamalar	17
2.6.2. Meydana biçimini veren doğal çevrenin özelliğiyle ilgili saptamalar.....	17
2.6.3. Meydanı çevreleyen yapılarla bağlantılı olarak işlevsel saptamalar	18
2.6.4. Mekân karakteriyle ilgili saptamalar	18
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	21
3.1. Materyal	22
3.1.1. Hakkâri ilinin depremselliği	22

	Sayfa
3.1.2. Topografya	22
3.1.3. Toprak.....	23
3.1.4. İklim	23
3.1.5. Doğal bitki örtüsü	26
3.2. Yöntem.....	26
4. BULGULAR	29
4.1. Çalışma Alanının Doğal ve Kültürel Özellikleri.....	29
4.1.1. Güneşlenme	29
4.1.2. Hâkim rüzgâr yönü	29
4.1.3. Bitki rölevesi	30
4.1.4. Yapıların mimari nitelikleri ve çevrenin genel fiziki durumu.....	31
4.1.5. Atatürk anıtı.....	32
4.1.6. Kitle-boşluk analizi	33
4.1.7. Altyapı (su-kanalizasyon, elektrik, doğal gaz).....	34
4.1.8. Ulaşım.....	35
4.1.9. Ticari alanlar.....	35
4.1.10. Mülkiyet durumu	36
4.1.11. Kamu mülkiyeti	37
4.1.12. Özel mülkiyet	37
4.2. Çeşitli Kamu KurumlarıylaYüz Yüze Yapılan Görüşmeler	38
4.2.1. Hakkari Belediyesiyle yapılan görüşmeler.....	38
4.2.2. Hakkari Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler..	39
4.2.3. Hakkari İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler. .	39
4.2.4. Hakkari Valiliği ile yapılan görüşmeler	39
4.2.5. Hakkari İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler	39
4.3. Anket Çalışmasının Değerlendirmesi	39
4.3.1. Yaş.....	40
4.3.2. Cinsiyet.....	40
4.3.3. Eğitim durumu.....	41
4.3.4. Memleket.....	42
4.3.5. Katılımcıların Hakkâri dışından başka şehir görme durumları	42

	Sayfa
4.3.6. Hakkâri'nin kent meydanına ihtiyaç durumunun değerlendirilmesi	43
4.3.7. Kent meydanın geometrik formunun değerlendirilmesi.....	44
4.3.8. Önermelere verilen cevaplara katılım düzeyi analizi	44
4.3.9. Ki-kare analizi	48
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	51
KAYNAKLAR.....	63
EKLER	65
ÖZ GEÇMİŞ.....	69

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Hakkari ilinin yıllara göre nüfus dağılımı	7
Çizelge 3.1. Hakkari ili uzun yıllar gerçekleşen ortalama değerler (1927-2015).....	24
Çizelge 3.2. Hakkari ili 1975-2009 yılları arasında gerçekleşen meteoroloji verileri....	25
Çizelge 4.1. Ankette kullanıcılara meydanı tanımlayan ifadelerine katılım düzeyleri ..	45
Çizelge 4.2. Ankette kullanıcılara meydan planlanmasında katılım duyuları ifadelerine katılım düzeyleri	46
Çizelge 4.3. Ankette kullanıcılara meydan işlevlerini tanımlamada katılım düzeyleri..	47
Çizelge 4.4. Ankette kullanıcılara meydanda görmek istenen öğelerin tanımlamada katılım düzeyleri	47
Çizelge 4.5. Cinsiyet ile meydanı Hakkâri kültürünü tanıtmaya alanı olarak görmek isterim Ki-kare testi	48
Çizelge 4.6. Cinsiyet ile birden çok amaca hizmet eden mekân olarak görmek isterim Ki-kare testi.....	49
Çizelge 4.7. Eğitim ile meydan, Ortak ve farklı kültürlerle sahip insanların iletişim kurduğu kamusal alandır Ki-kare testi.....	49
Çizelge 4.8. Eğitim ile açık hava sineması Ki-kare testi	50
Çizelge 4.9. Memleket ile yerelin kültürüne özgü satış noktaları Ki-kare testi	50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Hakkâri genel görünüm	5
Şekil 2.2. Hakkâri ilinin coğrafik konumu	6
Şekil 2.3. Niş tipi meydan örnekleri	12
Şekil 2.4. Kare tipi meydan örnekleri.....	13
Şekil 2.5. Dikdörtgen tipi meydan örnekleri	13
Şekil 2.6. L tipi meydan örnekleri	14
Şekil 2.7. Yarım daire tipi meydan örnekleri	15
Şekil 2.8. Üçgen tipi meydan örnekleri	15
Şekil 3.1. Çalışma alanı olan Hakkâri kent merkezi konumu	21
Şekil 3.2. Hakkari ilinin deprem haritası.....	22
Şekil 3.3. Eğim haritası diyagramı	23
Şekil 3.4. Çalışmanın akış şeması	27
Şekil 4.1. Alanın güneş alma diyagramı.....	29
Şekil 4.2. Alanın rüzgar alma diyagramı	30
Şekil 4.3. Alanın bitki rölevesi diyagramı	31
Şekil 4.4. Alandan genel görünüm	32
Şekil 4.5. Anıt görünümü	33
Şekil 4.6. Kitle-boşluk şeması	34
Şekil 4.7. Kanalizasyon şeması	34
Şekil 4.8. Ulaşım şeması	35
Şekil 4.9. Alandan genel görünüm	36
Şekil 4.10. Alan analizi şeması.....	36

Şekil	Sayfa
Şekil 4.11. Alandan genel görünüm	37
Şekil 4.12. Alandan genel görünüm	38
Şekil 4.13. Ankete katılanların yaş dağılımları	40
Şekil 4.14. Ankete katılanların cinsiyet dağılımları	41
Şekil 4.15. Ankete katılanların eğitim durumu dağılımları	41
Şekil 4.16. Ankete katılanların memleket dağılımları	42
Şekil 4.17. Katılımcıların Hakkâri dışında şehir görme durumu dağılımı	43
Şekil 4.18. Hakkâri'nin kent meydanına ihtiyacı değerlendirme dağılımı	43
Şekil 4.19. Hakkâri kent meydanın geometrik form durumu dağılımı	44

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklama

°C

Derece Santigrat

m²

Metrekare

χ^2

Ki-kare

Kısaltmalar

Açıklama

SPSS

Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

TDK

Türk Dil Kurumu

TÜİK

Türkiye İstatistik Kurumu

EKLER DİZİNİ

	Sayfa
Ek 1. Anket formu	65

1. GİRİŞ

Kentler, insanların sosyal, kültürel, ekonomik gereksinimlerini karşılayarak barınma imkânı sağlayan yerleşmelerdir. Kent, sahibi olan halk ve çevresinin oluşturduğu bir bütündür. İnsan; tutum ve davranışlarını belirleyen tüm eylemleriyle kent kurgusunun biçimlenmesini etkileyen unsurdur (Yamaçlı, 1999).

Kentler, bağlı oldukları ekonomik ve toplumsal yapıların birer parçası, minyatürü ve aynasıdır. Toplumsal yapının tüm özellikleri, güzellikleri ve hastalıklarıyla birlikte onları kentte yansıtır. Roma'da İtalya'yı, Londra'da İngiltere'yi, Jakarta'da Endonezya'yı, İstanbul'da Türkiye'yi tüm özellikleriyle kolayca bulunabilir (Keleş, 2005).

Yollar, kenarlar/sınırlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaret öğeleri kent imgesi ve bileşenleridir. Yollar, gözlemcilerin ara sıra kullandıkları ve kentle ilişki kurduğu, kent dolaşımını sağlayan sokaklar, yaya yolları, toplu taşıma alanları, kanallar ve demiryolları olabilir. Kenarlar/sınırlar, doğrusal öge olup iki bölge arasında sınır görevi görür. Bölgeler, kullanıcıların içinde olduğu, psikolojik olarak da hissedebildiği alanlardır. Düğüm/odak noktaları, kullanıcının kente girebilmesini sağlayan stratejik noktalardır. Ana aksların kesişmesiyle oluşan yoğun odak noktalardır. İşaret öğeleri ise, kent içinde yer alan kuleler, altın kubbeler ya da kentin yüksek tepeleri gibi referans noktalarıdır (Lynch, 1960).

Nüfusun bir yerde yoğunlaşmasıyla birlikte oluşan kentler, zaman içerisinde fiziksel olarak çevrelerine doğru gelişmesi sonucu kentsel açıklıklara ihtiyaç duymuştur. Ortaya çıkan bu açıklıklar, kentsel açık mekân olarak nitelendirilmektedir. Kentsel açık mekânlar, bir yerleşkenin sınırları içinde kalan, insanlara; fiziksel, kültürel ve ekonomik olarak katkı sağlayan, yapının olmadığı tüm alanlardır (Erdönmez ve ark., 2005).

Kentsel açık alanlar, insan yapıtları arasında kalan ve bunlarla sınırlanan, kent toprağı üzerinde kurulu olan kentlilerin kullandığı ve kentle ilgili olayların geçtiği mekânlardır. Ortak kent mekânları; insan ilişkilerinin ve sosyal etkinliklerin gerçekleştiği, ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurmasına zemin hazırlayan kamusal açık mekânlardır.

Kentlerin en önemli parçası olan meydanlar, birçok farklı anlam taşırlar. Meydan, kentsel bütünlük içerisinde, doğal çevre ve insan yapıtlarıyla kuşatılmış ya da belirli bir amaca yönelik toplu etkinliklere olduğu kadar, bireysel hareketlere de olanak sağlayan sınırlandırılmış mekânlardır. Başka bir ifade ile meydan, yüksek yoğunlukta yapılar ile çevrelenmiş, cadde ve sokaklar ile kent bütünü ile ilişkilendirilmiş açık mekânlar olup insan gruplarını etkileyecek ve buluşmalarını kolaylaştıracak özellikleri içinde barındıran mekanlardır (Suher, 1998; Memlük ve ark., 2000).

Kent meydanları, kentsel ortak mekân olarak belirgin bir fonksiyon, tarih ya da mimari değerleri yansıtma amacıyla kentsel donatı elemanı içerirler. Toplanma alanı olarak meydanlar, farklı etkinlikler için kullanılan sosyal ortamlara uygun alanlardır. Sağlıklı işleyebilen meydan alanları, mimarlar, şehir bölge plancıları, peyzaj mimarları ve ulaşım uzmanları gibi farklı meslek disiplinlerinin ortaklaşa çalıştığı yayaların kullanımına yönelik düzenlemelerdir (Özdemir, 2001).

İlk yerleşmelerde insanlar kendi yer seçimlerini dönemin koşullarına göre konumlandırmışlardır. İnsanların bir arada yaşama arzusu ve becerisi sonucu zaman içerisinde kentler ortaya çıkmaya başlamıştır. Dünyadaki kent gelişmelerini incelediğimizde kentler genellikle dini mekânların, çarşı - pazar veya siyasi otoritenin hâkim olduğu alanlarda gelişim göstermiştir. Anadolu'da kentler ise bedesten, han, cami avlusu gibi öğeler kent merkezlerini oluşturmuştur (Kuban, 1970; Öztan, 1998).

Anadolu'nun coğrafik yapısına uygun olarak kırsal ve kentsel yerleşimler oluşmuştur. Yerleşmelerin dağılışı üzerinde sırasıyla yer şekilleri, iklim, su ve toprak gibi doğal özellikler etkili olmuştur. Doğal koşulların yanı sıra; yoğunluk (işleklik), ulaşım ağına yakınlık, geniş bir hinterlanda sahip olmak ve istikrarlı yerel yönetimlerin gelişkin faaliyetleri gibi beşeri fonksiyonların etkisiyle de yerleşim birimleri gelişme göstermiştir (Özdemir ve Karadoğan, 1996).

II. Dünya savaşından sonra Türkiye Cumhuriyetinde köyden kentlere göç etme süreci hızlanmış ve bu süreç halen devam etmektedir. Bu süreçten geç etkilenen Hakkâri kent merkezine 1990-2000 yılları arasında yoğun bir göç dalgası gerçekleşmiştir. Bu göçler sonucunda ortaya çıkan konut ihtiyacı ile birlikte çarpık kentleşme, gecekondulaşma ve ulaşım sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak da sağlıksız ve birbiriyle uyumsuz kent modeli ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu kentte, meydan olarak nitelendirilen boşluk oluşmuştur. Ancak oluşan bu boşluk tanımlı

kentsel açık mekân olarak nitelendirilemez. Bu çerçevede, Hakkâri'de kent meydanı olarak biçimsel ve işlevsel açıdan tanımlayabileceğimiz herhangi bir alandan bahsetmemiz mümkün görülmemektedir. Burada tarihten gelen kent imajını ortaya koyabilecek ortak bir mekân oluşmamıştır.

Alt yapı ve üst yapının çok zayıf olduğu, işlevsel ve görsel değer taşıyan mekânların yok denecek kadar az olduğu Hakkâri'de, mevcut duruma bakıldığında kentin merkezinde yer alan belediye binasının ön tarafından insanlar, önemli gün ve tarihlerde kutlama, eylem ve etkinlikler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bahse konu olan bu alan, meydandan ziyade kaldırım olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Kent ile yolu kesişen herhangi biri için sembolik bir buluşma noktasında söz edilemez. Dolayısıyla kentin meydan sorununa çözüm üretecek ve insanların yüz yüze etkileşimlerini sağlayabilecek mimarı dokusunu koruyacak ve ekolojik yaklaşımlar geliştirecek, işlevsel ve estetik bir bakış açısı kazandıracak temel bir perspektif ile kent meydanı oluşması kaçınılmaz olmuştur.

Bu çalışmada; Hakkâri kent meydanının tasarımında halkın beklentileri, çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarıyla görüşmeleri ve arazi koşulları dikkate alınarak Hakkâri kent yaşamına uygun meydan tasarım önerileri geliştirilmiştir.

2. KAYNAK BİLDİRİŞLERİ

2.1. Hakkâri Hakkında Genel Bilgiler

Hakkâri, geçmişten günümüze tarihiyle, kültürüyle, rengiyle, ekonomik yapısıyla büyük önem taşımaktadır. Hakkâri, Türkiye için sınır kenti oluşuyla, doğal güzellikleriyle dağ ve yayla turizmi açısından oldukça önemli bir kent konumundadır (Top, 2003).

Şekil 2.1. Hakkâri genel görünüm (Nasrullah ÇİFTÇİ koleksiyonu).

2.1.1. Tarihsel yapısı

Hakkâri adı, Van gölünün güneyinde ve bir bölümü de İran'a doğru uzanan yörelere yerleşmiş "Hakkar" kabilesinin isminden geldiği tahmin edilmektedir. Arapça bölge adı "Hakkariye" olarak geçmekte olup, "Hakkarlar'ın Şehri" anlamına gelmektedir. Yörede yapılan araştırmalarda ele geçen belgelerden ve çevrede bulunan kaya isimlerinden bölgenin tarih öncesi çağlarda yerleşim yeri olduğu, sırayla Sümerler,

Akadlar, Urartular ve Asurluların uzun süre hüküm sürdükleri tespit olunmuştur. İlk çağlarda müstahkem bir kale gözüyle bakılan ve bu yüzden uzun savaşlara sahne olan Hakkâri, 1514'te Çaldıran zaferi ile Osmanlı topraklarına katılmıştır. Birinci dünya savaşı sırasında Rusların işgaline uğrayan Hakkâri 1918 tarihinde kurtarılmıştır. 1926 yılında imzalanan Ankara Antlaşması ile Hakkâri il statüsü kazanmıştır. Yedi yıl boyunca il statüsünde kalan Hakkâri statüsü düşürülerek, 1933 yılında Van İline bağlanmıştır. Üç yıl boyunca Van iline bağlı kalan Hakkâri, 1936 yılında yeniden il statüsü kazanmıştır (Anonim, 2016a).

2.1.2. Coğrafi konumu

Hakkâri İli, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Hakkâri Bölümü'nde kendini konumlandırılmaktadır. $42^{\circ} 10'$ ve $44^{\circ} 50'$ doğu boylamları ile $36^{\circ} 57'$ ve $37^{\circ} 48'$ kuzey enlemleri arasında yer alan bir sınır kentidir. İl merkezinin rakımı 1720 m'dir, kapladığı coğrafik alan ise 9521 km^2 'dir. İlin güney kısmını Irak toprakları, doğu tarafını İran toprakları; kuzeyden Van ili, batıdan Şırnak ili ile çevrelenmiştir (Şekil 2.1). Türkiye'nin güneydoğu ucunu oluşturan Hakkâri, Merkez, Yüksekova, Şemdinli ve Çukurca ilçelerinden oluşmaktadır (Anonim, 2016a).

Şekil 2.2. Hakkâri ilinin coğrafi konumu.

2.1.3. Ekonomik yapısı

İlin coğrafik olarak dağlık olması ekonomik çeşitliliği azaltsa da, belli başlı sektörleri ön plana çıkarmıştır. Bölgede, tarım arazilerin azlığı dağlık arazilerin ise fazla olması hayvancılığı ön plana çıkararak bölgenin temel geçim kaynağı haline gelmiştir. Hakkâri'deki elverişsiz coğrafi koşullar sebebiyle ekonomik sektörler çok çeşitlenememiş, genelde tarım ve hayvancılıkla uğraşan halkın, köyden kente göç etmesiyle kent merkezi kontrolsüz bir şekilde büyümüş ve çarpık kentleşme baş göstermiştir. Çarpık kentleşme; sosyolojik dokunun bozulması, tarım ve hayvancılığın önemli ölçüde gerilemesi ve bunların sonucu olarak işsizlik sorunu önemli ölçüde artmıştır. Son yıllarda güvenlik sorunları nedeniyle de bu süreç daha da hızlanmıştır (Anonim, 2016a).

2.1.4. Demografik yapısı

Hakkâri ili nüfusu incelendiğinde, 1927'den 1990 yılına kadar kent nüfusu kır nüfusunu geçmediği görülmektedir. Ancak 1990 yılından sonra köyden kente göç, kent nüfusu kır nüfusunu hızlı bir şekilde geçtiği izlenmektedir (Çizelge 2.1). 1990 yılından sonra kent merkezinde nüfus birikimi yoğunlaşmıştır. Buna bağlı olarak da çarpık kentleşme ve gecekondulaşma meydana gelmiştir (Anonim, 2016b).

Çizelge 2.1. Hakkâri ilinin yıllara göre nüfus dağılımı (TUİK, 2014)

Sayım Yılları	Merkez ilçe		Yüksekova		Çukurca		Şemdinli		Toplam	
	Şehir	Kır	Şehir	Kır	Şehir	Kır	Şehir	Kır	Şehir	Kır
1927	801	6445	645	2527	-	-	79	1636	1884	23152
1935	1562	8053	1184	7262	-	-	-	-	5102	29271
1940	1821	9198	858	4952	-	-	206	3277	3699	32747
1945	2145	9807	1212	5448	-	-	554	3094	4657	30467
1950	2756	11711	1143	7229	-	-	410	3955	6119	38016
1955	3162	8687	1397	10165	690	5907	593	5249	7216	47608
1960	3982	11266	1628	13556	971	7216	840	6556	9956	57810
1965	6129	13295	2768	17297	1210	8487	1047	8446	14132	69805
1970	9640	16084	4419	20462	1774	10015	1216	10305	20794	81518
1975	11755	18885	7329	24801	3019	12086	1433	12630	30332	95704
1980	18009	20525	14287	30725	2111	14339	1956	15502	44118	111345
1985	20754	23134	16334	36023	4322	16157	5114	18807	55563	127082
1990	30407	22499	28486	40517	5205	15146	7001	23218	71099	101380
2000	58148	19387	59662	42307	7471	6009	14177	31753	139455	97126
2009	68560	18071	66684	40024	5946	5662	18990	32824	141632	115129
2014	57585	21750	68757	48683	8698	7553	15759	47522	150779	125508

2.2. Kent Meydanı Kavramsal Olarak Tanımı

TDK'ya göre Meydan sözcüğü; alan ya da saha; bulunulan yer ve çevresi, ortalık; fırsat, imkân ya da vakit; yarışma, eğlence veya karşılaşma yeri gibi farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Türkçede kullanılan “meydan sözcüğü” Arapçadan dillimize geçmiş bir sözcüktür (Anonim, 2016c).

Farsça bir terim olan “maidan” belirgin bir biçimi olan anlamına gelmektedir. Türkçedeki “meydan” ise, sadece boşluk, açıklık anlamında tercüme edilmiş olup, geniş ve yapılaşmamış alanı tarif etmektedir (Oktay, 2007).

Meydan sözcüğü; İngilizcede farklı sözcüklerle anlatılmıştır. Örneğin; “open space” açık alan kavramı Latince kökenli “platea” dan türetilmiş ya da “square” sözcüğü “kare” anlamı ile şekilsel bir anlatıma indirgenmiş, sonrasındaki “public square” kentte yaşayan insanların özgürce bulunduğu, girebildiği kamusal bir mekânı tarif etmektedir. İtalyanca “piazza” ve İspanyolca “plaza” sözcükleri zamanla daha güçlenerek bugün yaygın olarak birçok dilde de kullanılmaktadır (Kostof, 1992).

Alexander (1977), meydanı kentin kamusal alanı içerisinde en büyük odası olarak ifade etmekte ve her ne kadar kentin somut yapısı içerisinde yer alan fiziki bir eleman olsa da kentin önemli bir sosyal bileşeni de olduğunu belirtmektedir.

Gibberd (1959)'a göre bu oda öyle güçlü bir çevrilmişlik (kuşatılmışlık) hissi verir ki, hareket halindeki izleyiciye görsel özellikler sunan kamusal alanlardır.

Bir kentte inşa edilmemiş boş bir toprak parçasının meydan olamayacağını onun bir karakteri, bir anlamı ve ona ait birçok estetik eklemeler yapılması gerektiğini ve en önemlisinin de onun çevrili bir mekân olarak tarif etmektedir (Sitte, 1965).

Türkçede meydan her ne kadar boşluk, ortalık veya açık alan olarak tarif edilse de aslında meydan; günümüzde özellikleri bakımından değerlendirildiğinde sınırları olan kentsel bir boşluktur. Bu sınırlıklar yerelin kimliğini yansıtabilecek dünü-bugüne, bugünü-yarına taşıyabilecek tarihsel bir köprü işlevselliği ile kapalılık hissi verecek bütüncül özellikte olmalıdır.

Geçmişten günümüze kentsel yaşamın en yaygın kullanım alanı olan kent meydanları, kentsel açık mekânların en etkin kullanılan ögesidir. Kent meydanı, kentli tarafından önemli günlerde sosyal, kültürel, siyasal ve ticari amaçlar için kullanılan,

kısaca kentsel yaşamın geçtiği önemli bir kamusal açık mekândır (Özer ve Ayten, 2005).

Giritlioğlu (1991)'e göre meydanlar, çeşitli bilimsel disiplinler tarafından ise şu şekilde tanımlanmaktadır;

- Şehir plancıları için bu alanlar, dengeli arazi kullanımında gerekli alanlardır.
- Ulaşım plancıları için bu alanlar, taşıt yaya ilişkilerinin dengeli çözümünde ve taşıt trafik sisteminin getirdiği sakıncaların azaltılmasında kullanılacak alanlardır.
- Toplum bilimciler yönünden bu alanlar, toplum bilincinin, nesiller arasındaki ilişkilerini kültürel bütünleşme ve gelişmenin sağlanabilmesinde önemle yararlanılabilecek alanlardır.
- Ekonomistler bu alanları, toplu tüketim ile özdeş görür. Dolayısıyla bu alanlar yoğun tüketici gruplarının rahat, konforlu bir ortamda alışveriş yapmasına olanak veren alanlar olarak düzenlenmelidir.
- Sağlık uzmanlarına göre bu alanlar, hem beden, hem de ruh sağlığı, toplum sağlığı bakımından yararlanılacak alanlar olarak değerlendirilmekte ve çözümlere bu yaklaşımlar çerçevesinde katkı sağlanmaya çalışılmaktadır.

2.3. Meydanların Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi

Yerleşkeler tarihi kadar eski olan meydanlar, yapıların arasında bırakılmış boşluklar, kamu yapılarının önlerindeki toplanma alanları şeklinde ortaya çıkmışlardır. Bu boşluklara daima pazar alanı, toplanma yeri vb. farklı işlevler yüklenmiştir. Meydanlar, Eski Yunan, Roma, Rönesans ve sonraki dönemlerde kentlerin kültürlerini, gelişmişliklerini simgeleyen alanlar olmuştur. Ortaçağ kentlerinde ise, toplanma alanları olarak günümüz işlevlerine daha yakın biçimde hizmet etmişlerdir. Günümüze kadar korunmuş Ortaçağ kent meydanı örneklerini İtalya ve İspanya kentlerinde görülebilir (İnceoğlu ve ark., 1991).

Yunan kentlerinde “Agora” olarak rastlanan meydan, başlangıçta tamamen geniş bir yol biçimindedir ve insanların toplandığı mekânlardır. Daha sonraları Pazar olma özelliği artmaya başlamıştır (Giritlioğlu, 1991).

Hellenistik dönemin sonlarına doğru gelişmiş olan ve Hippodamian planına göre düzenlenen Klasik Yunan kentlerinde Agora kentin ortasında yer alırdı. Agora, iş ve politik yaşamın merkeziydi. Kentin kuruluş alanının % 5'ini oluşturan Agora, haberlerin alışverişi için uygun bir ortam oluşturmaktaydı. Hellenistik dönemin klasik Yunan kenti olan Ege Bölgesi yerleşmelerinden Miletus'ta Agora, Amfi tiyatro, Stadyum ve Jimnazyum birbirlerine yakın mesafede olmak üzere kent merkezinde yer almıştır (Öztan, 1998).

Dönemin agoraları, merkezi alanlarda özgürce tartışma ve sosyal kaynaşma ortamı haline gelmişlerdir. Bu durumuyla siyasi bir kimlik kazanmış olan agoralar, kentin atan kalbiydi ve kentin odak noktasında yer alırdı (Nurlu ve Erdem, 1994).

Roma döneminde kent meydanı "Forum" adını almıştır. Forum, sadece kullanıcı gereksinimi, bireysel ilişkiler ve ticaret gereksinimine yeterli olacak bir açık alan olmaktan çok, kendisini çevreleyen binaların izlenmesi ve algılanmasına olanak sağlayabilecek bir ön plan niteliğini ve işlevini de karşılamıştır. Romalılar döneminde insanlar, meydan mekânlarında anlam ve önem olarak arka planda yer almıştır. Önemli olan, meydan mekânı ve onu çevreleyen öğelerin mimari ve otorite değerlerinin vurgulanması ön plana çıkmıştır (Giritlioğlu, 1991).

Roma forumunda da durum agoradan pek farklı değildir. Eski Yunan'ın devamı olan Roma şehirleri, örnek aldığı Yunan şehirlerinden ayıran en belirgin özellik ölçek farklılığıdır. Bir ordu devleti olan ve tarihin en büyük ordularına sahip olan Roma, kentsel mekânları da bu doğrultuda büyütülmüştür. Yunan şehirlerinin kültürel mirası ve mimarisi üzerine kurulan Roma'nın Batı uygarlığına etkisi en belirgin olarak meydanları devam ettirmesiyledir (Reader, 2005).

Meydanlar, tarihsel gelişme sürecinde dönemlerinin sosyal, kültürel, ekonomik ve yönetsel durumunu yansıtan en önemli unsurlardan biri olmuşlardır. Meydanlar antik çağdan günümüze kadar kentlerin, işlek ve önemli bölgeleri olagelmıştır. M.Ö. 6000 yıllarını belirleyen kazılarda, Çatalhöyük'te, konutlar arasında kalan açık avlular saptanmıştır. Bu avlular ortak bir açık mekânın ilk örneklerini oluşturmaktadır (Suher, 1997).

Ortaçağ sonlarına doğru Avrupa'da, halkın yaşadığı kentte ortak yaşama mekânları oluşturmaya başlaması, kent yaşamının hareketlenmesi neden olmuştur.

Saray ve sarayın çevresinde bulunan kültürel ve sosyal etkinlikler halkın sarayın etrafındaki alanlarda olmasına imkan tanımıştır (Cezar, 1985).

Dönemin meydanları, yöneticilerin egemenliğini yansıtacak biçimde sarayların, kiliselerin, yönetim binalarının önlerinde ya da egemenliği simgeleyecek şekilde yolların kesiştiği noktalarda yer almıştır. Genel anlamda Rönesans Dönemi kentleri, saray bahçelerini, villalarını kuşatmış durumda oluşmuştur. Açık alanlar saraya bitişik, kralların prestiji ve gücünü tanımlayan bir düzenleme niteliğinde şekillenmiştir (Altınçekiç, 2000).

Rönesans döneminde tek merkeze, tek ilgi noktasına yönelen sanat anlayışına uygun meydanlar oluşturulmuş, meydana her eleman meydanla ilişkilendirilmiş ve çevreye uyum sağlayarak mekân oluşumunda yerlerini almışlardır (Sennet ve ark., 2008).

Daha sonraki dönemlerde, İslamiyet ile dinsel anlayışın yorumundan kaynaklanan ve sosyal yaşam ilkelerinin sınırladığı içe dönük yaşam tarzı, kentsel ortak kullanım mekânlarına, açık alanlara sınır getirmiş ve cami veya külliye girişinde oluşan avlular sosyal merkez olmuşlardır (Suher, 1997).

Osmanlı döneminde meydanlar, toplumsal yaşamın merkezi olan camiler, avlularıyla birlikte meydanların görevini üstlenmiştir. Kent meydanı görevi yapan bu alanlar, toplanma ve dağılma yerleri, çarşı ve pazar meydanları olmuştur (Ersağdıç, 1998).

Cumhuriyet döneminden sonra ülkemizde birçok imar planında idari yapıların önünde yer alan, mekânsal tanımı yapılmamış, daha çok tören alanı olarak kullanılan kamusal açık alanlardır. Anadolu'da meydanlar, pazar yerleri, düğün alanları, bayram alanları gibi fonksiyonlar yüklenen ve kentlerin gelişimi ile şekillenen alanlar olmuşlardır. Kentlerin gelişmesiyle doğru orantılı büyüyen meydanlar, kendisini çevreleyen yapılarla nitelik kazanmışlardır. Fakat nüfus artışının fazlalaşması ile oluşan mekân darlığı, araç yoğunluğunun artması, bu açık alanlara olumsuz müdahaleleri beraberinde getirmiştir. Araçların bu alanlara girmesiyle de bu alanlar kavşaklara dönüşmüş, meydan olma niteliğini kaybetmiştir (Dağıstanlı, 1998).

2.4. Meydanların Çeşitleri

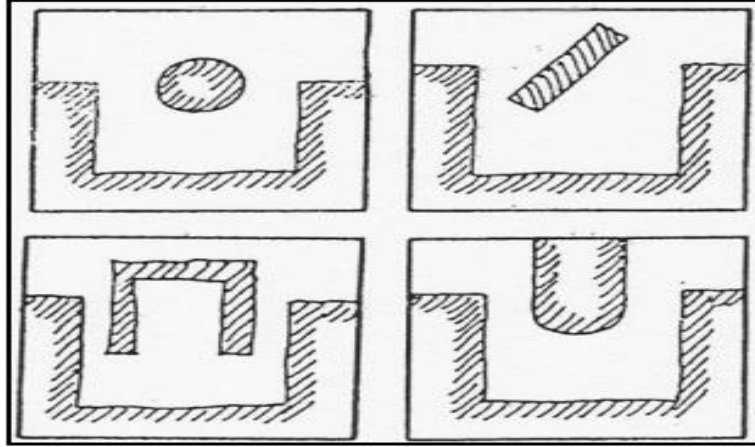
Meydan, çeşitleri bakımından biçimsel özelliklerine göre ve işlevsel özelliklerine göre iki farklı şekilde incelenebilir.

2.4.1. Biçimsel özelliklerine göre meydanlar

Tarihsel süreç içinde meydan biçimlerini üzerine farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir.

Krier (1984)'e göre, kent meydanlarını planlarının geometrik şekline göre kare, daire ve üçgen olmak üzere üç ana gruba ayırmıştır. Diğer formlar ise bu üç ana gruptan türediğini belirtmiştir.

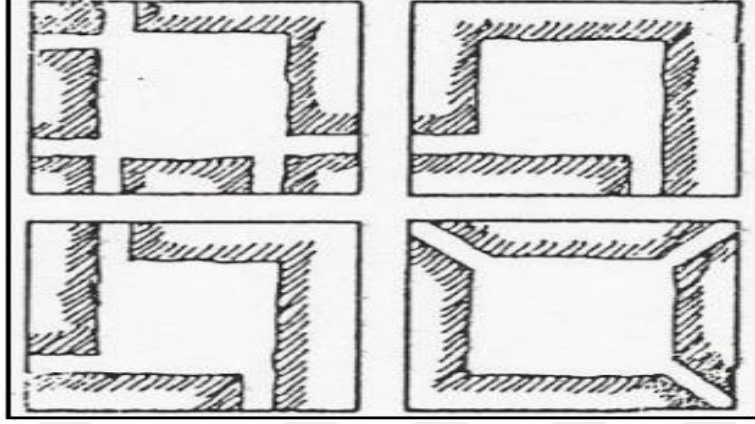
Niş tipi meydan: Niş tipi meydan oluşumu genellikle kilise, saray gibi bir binaya karşı rahat görüşü sağlayabilmek için, mekân ya da binanın genişlemesi şeklindedir. Bu tip meydan oluşumu tarihin her döneminde görülmektedir. En ilginç örnekleri Roma'nın Rönesans dönemindeki meydanlarında görülmektedir. Meydanın boyutu ve biçimi, zeminde vurgulanan bina ile ilişkili bir sistem içinde oluşmaktadır (Krier, 1984).

Şekil 2.3. Niş tipi meydan örnekleri (Krier, 1984).

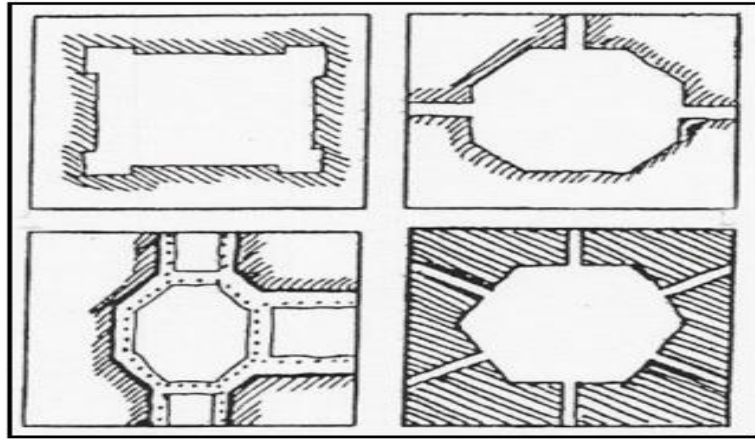
Kare tipi meydan: Kare şeklindeki bir meydanda, doğası gereği hiçbir kenar diğerinden değer açısından önemli değildir. Bu nedenle, bu tip meydan biçimlerinde genellikle vurgu alanı ister istemez merkeze kaymakta, bir ağaç grubu, bir heykel ya da

bir anıtla odaklaşmaktadır. Bundan başka önemli bir yapı, karenin bir kenarına ağırlığını koyarak meydanın ağırlık merkezini kendisine çekebilmektedir (Krier, 1984).

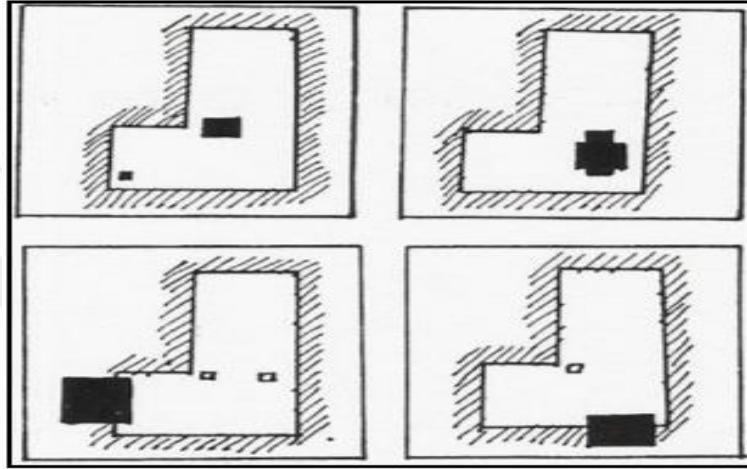
Şekil 2.4. Kare tipi meydan örnekleri (Krier, 1984).

Dikdörtgen tipi meydan: Çok iyi düzenlenmiş bir meydan olarak, bu forma nadir rastlanır. Kenarların eşitliği yüzünden bu form; mimari vurguyu; açık alan üzerindeki ilgiyi yönlendirmeyi kolay sağlayamaz. Diğer bir taraftan dikdörtgen form, kamusal mekânlarda en çok kullanılan biçimdir. Tercih edilmesinin başlıca sebeplerinden biri ise, onun ucunda bulunan bir anıta yönlendiren bir aksa izin vermesidir. Eski Roma forumlarında bunun örneklerine rastlanmaktadır. Kısa uçların karşısında konumlandırılmış şehir tapınağı, meydandaki anıtsal objenin yerini tutmaktadır (Kostof, 1992).

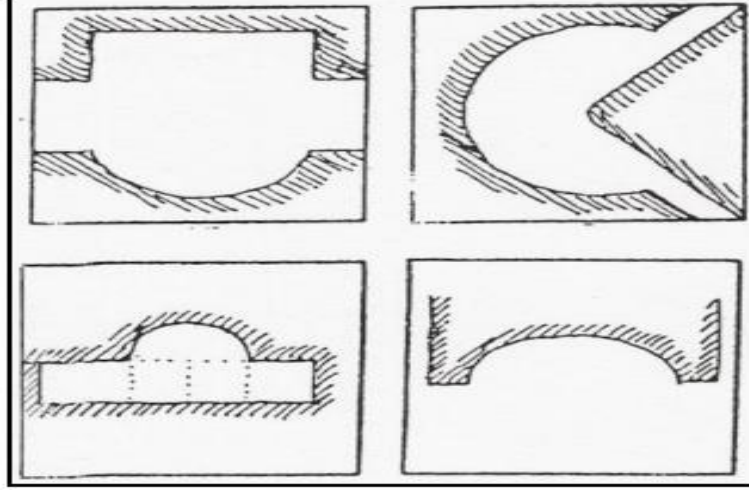
Şekil 2.5. Dikdörtgen tipi meydan örnekleri (Kostof, 1992).

L tipi meydan: Normal olarak bu tip 2 ayrı, birbirine komşu dikdörtgensel alanın kombinasyonudur. Birçok ortaçağ modelinde L tipi forma rastlanır. L formlu meydanın köşesi, alanın görsel birleşmesini vurgulayan, kritik bir nokta haline gelir. Venedik'te bu köşe San Marco Çan Kulesi olarak saptanmıştır. Rönesans'ta ise heykel ve çeşme objeleri daha çok tercih edilmiştir (Kostof, 1992).

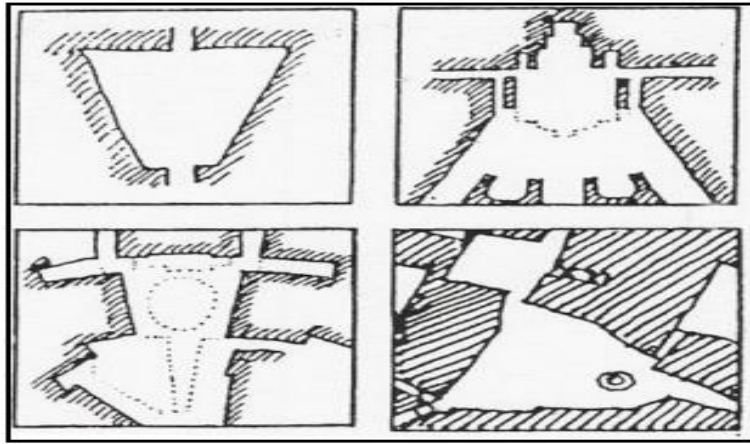
Şekil 2.6. L tipi meydan örnekleri (Krier, 1984).

Yarım daire tipi meydan: Yarım daire biçimindeki bir meydan oluşumunda algı güçlü bir şekilde dairenin merkezine çekilmektedir. Bazen bu merkezin bir kule ile vurgulandığı görülmektedir. Yarım daire formu, meydanda çok ilginç oluşumlara zemin hazırlamaktadır. Birçok örnek de bu yarım daire kısmının bir bina ile sarıldığı, düz kısmının ya açık bırakıldığı ya da daha az önemli bir bina ile doldurulduğu görülmektedir (Krier, 1984).

Şekil 2.7. Yarım daire tipi meydan örnekleri (Krier, 1984).

Üçgen tipi meydan: Üçgen tipi meydan, iki yolun kesişme noktasından ikiye ayrılmasındaki gibi bir oluşumu hatırlatmaktadır. Bir kilise ya da katedralin, iki yanına gelmesi gereken başka işlevdeki diğer binaların geriye çekilerek meydan oluşturmaya bu örnekte rastlanmaktadır. Çekim ve vurgu noktalarının yeri üçgenin açı ve oranlarına bağlıdır. Bu biçimin en anıtsal şekilde kullanıldığı yer Versailles Sarayı'nın giriş avlusudur (Krier, 1984).

Şekil 2.8. Üçgen tipi meydan örnekleri (Kostof, 1992).

Zucker (1966)'a göre meydanlar, beş farklı sınıfa ayrılmıştır. Bunlar şöyledir;

Kapalı meydan: Alanı içinde sınırlayan meydanlardır.

Baskın meydan: Alanı ana binaya veya hâkim manzaraya yönlendiren meydanlardır.

Merkezi meydan: Alanı bir merkez etrafında oluşan meydanlardır.

Gruplandırılmış meydanlar: Parçaların birleştiği uzun kompozisyonlardır.

Serbest biçimli meydan: Belirli bir şekli olmayan düzensiz meydanlardır.

2.4.2. İşlevsel özelliklerine göre meydanlar

İşlevsel özelliklerine göre meydanlar birden çok amaca hizmet etmektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

Çizelge 2.2. İşlevsel özelliklerine göre meydanlar (Gökgür, 2008)

Çok fonksiyonlu merkezi kent meydanlar	Kentin ihtiyaçlarına paralel bir biçimde birden çok amaca hizmet eden merkezi kent meydanlarıdır.
Ticari işlevli meydanlar	Çarşı-pazar, küçük işletmeler meydanın içinde veya yakında bulunmaktadır.
Gösteriş meydanları	Mimari ve kültürel öğelerle çekiciliği içinde barındıran mekânlardır.
Dini yapıların bulunduğu meydanlar	Dini yapıların önünde belli rekreatif özellikler üstlenen meydanlardır.
İstasyon meydanları	İstasyonların önünde yer alan bu meydanlar; bekleme, karşılama vb. görevleri karşılayan meydanlardır
İskele meydanları	Bekleme, karşılama, manzara seyri, yürüyüş yapma vb. görevler gören meydanlardır.
Gösteri meydanları	Protestolar, kutlamalar, ayaklanmalar gibi eylem ve etkinliklerin yapıldığı meydanlardır.

2.5. Kent Meydanlarının İşlevleri

Toplumların dünden – bugüne ve yarına yaşam biçimlerini, kültürel varlıklarını aktarabilmek için geliştirdiği mekânlar olarak meydanların belli başlı bazı işlevleri bulunmaktadır.

Kentsel tasarımda meydan, yaya aktivitesinin toplanıp dağıldığı bir özellik içerdiği gibi, kent içi yapılarla sınırlandırılan ve yayanın geçiş alanı, oturma, telefon, aydınlatma birimi gibi benzeri armatürlerle tefriş edilmek suretiyle kente bir canlılık verir, fiziki mekân kalitesini artırır (Ergen, 1999).

Meydanın karma kullanımı ve bunun neden olduğu çeşitlilik, kent mekânlarında canlılığı sağlayan önemli etkidir. Bu amaçla meydanın kentsel yaşam etkinliği, aktivite olanağı açısından çeşitlilik, zenginlik içermesi canlı ve çekici bir yaşantıya sahip olması, seçme şansı sunması mekâna hareketlilik kazandırır (Carr ve ark., 1995).

Yapısal elemanların sürekliliği sağlayan mimarı doku, sert zemindeki çeşitlilik insanların yönelmelerine kolaylık sağlayan etmenler meydana canlılık sunar.

Meydanlar, doğal ve yapısal elemanlar arasında ekolojik ilişkilerin kurulduğu mekanlardır. Bu işlevlerinin yanı sıra meydanlar, görsel kalitesi ve kentin geleneksel yapısını vurgulayan ve yapısal elemanların yapay görünümünü giderici bir çevre olarak da önem arz eder (Carr ve ark., 1995).

Meydanlar, konut bölgeleri arasında bir tampon görevi görerek onları birbirine bağlar veya ayırır. Bu sebeple hem fiziksel hem de ekolojik bir denge sağlanmış olur.

Meydanlar, içerdikleri bitkisel peyzajın kalıcı ve anıtsal değerdeki ögesi olan ağaçlarla, mekân oluşturma, duygusal ve fiziksel güven verme, kent halkının doğaya olan özlemini giderme ile havanın oksijeninin yenilenmesi, toprağın iyileştirilmesi, iklimin iyileşmesine yardımcı olmak amacıyla kent sakinlerinin sağlığına ve konforuna önemli ve olumlu katkıları vardır (Seçkin, 1998).

2.6. Meydan Tasarım İlkeleri

Memlük ve ark. (2000), Kentsel açık mekân olarak meydanların oluşturulmasında tasarımı yönlendirici saptamaları şu şekilde sıralamıştır;

2.6.1. Kimlik - yer kavramıyla ilgili saptamalar

Meydanın, kent dokusu içerisindeki konumu, kültürel yapısı, tarihi simgeselliği, tarihsel sürekliliği, geçmişle olan bağların korunması, peyzaj ve mimari karakteristik özellikleri ile kullanıcıların meydana yükleyeceği anlam, inançlar ve sembolik değerlerinin ortaya konulmasıdır. Meydanların bir bütün olarak topluma açık ve toplum tarafından sahiplenilebilir olması için gerekli özelliklerdir.

2.6.2. Meydana biçimini veren doğal çevrenin özelliğiyle ilgili saptamalar

Mekanın, iklim, bitki örtüsü, topografya ve jeolojik yapının oluşturduğu ekolojik özelliklerinin incelenmesi sonucunda belirlenmesidir. Bu çevresel özellikler, meydanın

karakterini ve biçimlenmesini doğrudan etkileyen, kullanıcılara rahat bir mekân sunması açısından önemli özelliklerdir.

2.6.3. Meydanı çevreleyen yapılarla bağlantılı olarak işlevsel saptamalar

Meydanın işlevi onu çevreleyen yapıların içerdikleri aktiviteleri ve biçimini etkileyecek, dolayısıyla mekân kurgusunda farklılık yaratacaktır.

2.6.4. Mekân karakteriyle ilgili saptamalar

Doluluk ve boşluk oranı, strüktürel yapı açısından oluşturduğu tanım ve görüntü değerlendirmesidir. Bu değerlendirmede mekânın kalitesi ve mekânı tanımlayıcı öğelerin varlığı sosyal ilişkilerin niteliğinin belirlenmesinde etken olacaktır. Mekân karakterini belirleyen öğeler ise şunlardır;

Meydanın ölçeği ve oranı; İnsan ve yapı boyutları arasındaki ilişki, meydanın karakterini etkileyen ölçek ve oranların insan ölçülerine uyumlu olması, mekânı kullananların kendilerini rahat ve güvenli hissetmesini sağlar.

Yüzeysel ve hacimsel kompozisyon; Burada esas olarak doluluk(yapılar) ve boşlukların(dış mekânların) organizasyonunun kentin mekânsal ve dokusal sürekliliğine uygun olması önem kazanmaktadır. Yapılar daha ayrılmış yaşam olanakları sunarken, dış mekânlar süreklilik içeren ve ayrılmış yaşantıları birbirine bağlayan bir kentsel yaşam ortamı sunar. Bu nedenle mekân içerisinde ve çevresinde kullanılacak yapı düzeni ve oluşacak dış mekânlar arasında bir bütünlük sağlanmalıdır. Bunun sonucunda mekânda yaya ve araç dolaşımı ile ilgili tüm problemlerin çözümlenmesi gereklidir.

Görsel (estetik); Mekânın görsel sanatı ve sosyal bir ortamı ifade edebilmesi için yüzeysel ve hacimsel kompozisyonun tanımlılık (kapalılık), estetik çekicilik, kentsel imge yaratıcı objelerin kullanımı, peyzaj öğelerinin kentsel mekânları zenginleştiren ve tasarımı bir bütün haline getiren elemanlar olarak kullanımı önem kazanmaktadır.

(Marcus ve Francis, 1998), Kullanıcı gözlem ve anketlerini içeren araştırmalara göre kentsel ortak mekânlarda başarıya ulaşmak için tanımlanan ve Avrupa Konseyi tarafından desteklenen ana ilkeler şunlardır:

- Mekânın potansiyel kullanıcılar tarafından kolay erişilebilir ve görülebilir olması,
- Estetik çekiciliğe sahip olması,
- İç ve dış mekânlar arasında maksimum ölçüde geçişi sağlaması,
- En çok istem duyulan ve gerçekleşme olasılığı en fazla olan etkinliklerle donatılmış olması,
- Güvenli ve korunmalı bir ortam sağlaması,
- Kentsel stresi aşmaya yardımcı olacak doğal ortamlar sunması,
- Kullanma olasılığı en fazla olan kullanıcı grubunun, yerel halkın gereksinmelerine uygun olması ve kullanımda çeşitliliği sağlaması,
- En yoğun kullanımın gerçekleştiği zamanlarda güneş, gölge, rüzgâr ve benzeri doğal çevre öğeleriyle ilintili olarak rahat bir çevre sunması,
- Çocuklar ve özürllüer için erişilebilir ve kullanılabilir olması,
- Özel gereksinmelerin en uygun malzeme seçimiyle karşılanması; kullanımda farklılıkların malzeme değişimiyle vurgulanması,
- Mekânın hem görsel sanatın ifade edildiği bir yer hem de sosyal bir ortam olarak tasarlanması şeklinde ifade etmektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu çalışma, 2017-2018 tarihleri arasında Hakkâri kent merkezinde yürütülmüştür.

Çalışma alanı, $37^{\circ} 34' 37''$ ve $37^{\circ} 34' 41''$ kuzey enlemleri ile $43^{\circ} 44' 17''$ ve $43^{\circ} 44' 8''$ doğu boylamları arasında yer alan Hakkâri kent merkezindeki Belediye binası ile Valilik binası dâhil bu iki yapı bloğu arasında kalan ve bu yapıların ön ve arka taraflarından geçen yollarla sınırlanan dikdörtgen şeklindeki $20400m^2$ 'lik bir alanda yürütülmüştür (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Çalışma alanı olan Hakkâri kent merkezi konumu.

3.1.1. Hakkâri İlinin Depremselliği

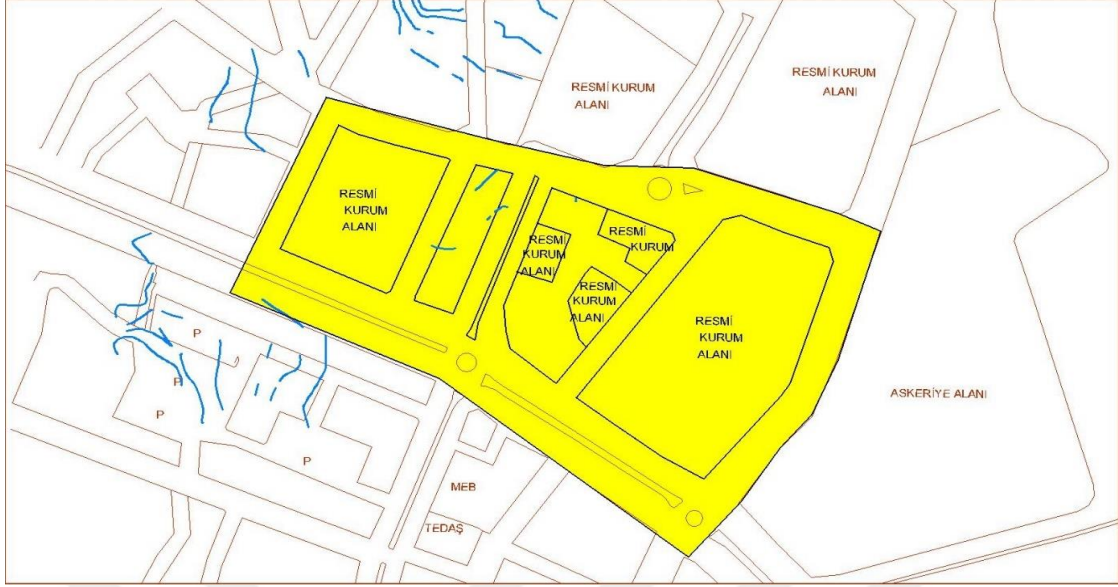
Hakkâri ili, deprem haritasında 1.derece deprem bölgesinde yer aldığı görülmektedir. Çalışma alanımızı da içinde barındıran bu alanda yapılacak her türlü kentsel planlama için depremselliği dikkate alarak tasarımlar geliştirilmelidir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Hakkari ilinin deprem haritası (Anonim, 2017a).

3.1.2. Topografya

Hakkâri kent merkezi çevresi farklı yükseltilerde ve eğimlerde dağlarla çevrilidir ve bir çanak görünümü hâkimdir. Çalışma alanımız ise nispeten daha düzdür. Alan için topoğrafik haritalar elde edilmiş ve eşyüksekti eğrileri yardımıyla gerekli analizler yapılmıştır. Mavi çizgiler eğimleri temsil etmekte olup alanımız düz bir forma yakın durumundadır. Ayrıca alanda veri toplamak için alanın tamamı gezilip ve bu yolla alanın düz bir araziden oluştuğu tespit edilmiştir (Şekil 3.3).

Şekil 3.3. Eğim haritası diyagramı.

3.1.3. Toprak

Bitki materyalini doğrudan etkileyen iklimin yanı sıra toprak analizi büyük önem arz etmektedir. Hakkâri kent merkezi için belli alanlarda yapılan toprak analizlerine göre; kalkerli kumlu kil toprak özelliğine sahiptir. Bu tür topraklar kahve ya da açık kahve renkli, dağılabilir üst ve soluk kırmızısı kahve renkli alt tabakalardan oluşur. Üst toprak, alt toprağa göre daha asitlidir (Anonim, 2017b).

3.1.4. İklim

Bölge, genel olarak tipik karasal iklimin etkisi altındadır. Yazları sıcak ve kurak, kışları sert ve soğuk geçmektedir. Deniz Seviyesinden ortalama 1.725 metre yüksekte bulunan Hakkâri Merkez ilçede sert karasal iklimin etkileri görülmektedir. Hakkâri ilinde kış mevsimi genellikle sert soğuk ve karlı geçer. Yaz mevsiminin ise sıcak ve kurak geçtiği karasal iklim hâkimdir. Aylık sıcaklık ortalamaları kış mevsiminde; birçok aylarda sıfırın altında kalmakta ve en sıcak ay ile en soğuk ay ortalamaları arasında çok büyük farklar görülmektedir. Gece ile gündüz arasında da aynı şekilde büyük sıcaklık farkları söz konusudur. Kış mevsimi uzun ve karlı, yaz ayları ise, kısa ve sıcak geçmektedir. Bu iki mevsimin diğerine geçişi çok kısa sürdüğünden ilk ve sonbahar

ayları yok gibidir. Kent merkezi dağlık ve yüksek yerlerden nispetten daha sıcak geçtiği söylenebilir. Çizelge 3.1’de anlaşılacağı üzere Hakkari ili yıllık ortalama sıcaklık değerleri 10.3 °C olup bitki seçimini etkileyen yaz ayları ve yılın en soğuk ayı olan ocak ayı iklim analizleri verilmiştir (Anonim, 2017c).

Çizelge 3.1. Hakkari kent ikliminin yaz ayları ve Ocak ayı bazı iklim değerlerinin ortalamaları (1927-2015)

İklim Elemanları	En soğuk ay		Dört yaz ayları ortalaması			Yıllık
	Ocak	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	
Ortalama sıcaklık	-4.6	20.3	24.9	24.8	20.2	10.3
Ort. Yüksek sıcaklık	-0.4	25.8	30.8	30.9	26.4	15.3
Ort. Dşuk sıcaklık	-8.1	14.0	18.2	18.0	13.8	5.3
Ortalama yağış	90.4	15.0	4.1	2.8	7.2	781.3
Max. Sıcaklık	11.8	33.7	38.8	38.0	37.1	38.8
Min. Sıcaklık	-23.4	5.0	10.0	2.1	4.3	-23.4

Hakkâri İlinin uzun yıllar sıcaklık değerleri incelendiğinde, ortalama sıcaklığın 10.28 °C olduğu, en yüksek sıcaklığın 38 °C ile Temmuz ayında, en dşuk sıcaklığın ise -23.4 °C ile Ocak ayında gerçekleştiği görülmektedir. Yağışlar en çok Nisan ve Mart ayında, en az Temmuz ve Ağustos aylarında gerçekleşmektedir. Ortalama toplam yıllık yağış miktarının 741.1 mm’dir. Yıllık ortalama rüzgâr hızının 1.60 m/sn. olduğu, en hızlı esen rüzgârın 26.0 m/sn ile Mart ayında batı yönünde estiği kaydedilmiştir.

Çizelge 3.2. Hakkari ili 1975-2009 yılları arasında gerçekleşen meteorolojik veriler

İklim Elemanları		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık Ort./Top
Ortalama Sıcaklık (°C)		-4.6	-3.2	1.8	8.3	14.2	20.3	24.9	24.8	20.3	13.0	4.9	-1.4	10.28
Ortalama Yüksek Sıcaklık (°C)	Yüksek	-0.7	0.8	6.1	12.9	19.1	25.6	30.7	30.9	26.4	18.4	9.5	2.3	15.17
Ortalama Düşük Sıcaklık (°C)	Düşük	-8.2	-7.0	-2.2	4.0	9.1	14.1	18.3	18.1	14.0	7.8	0.8	-4.9	5.33
En Yüksek Sıcaklık (°C)		11.8	11.7	19.7	25.0	28.7	33.0	36.8	38.0	34.6	29.3	20.8	15.8	30.00
En Düşük Sıcaklık (°C)		-23.4	-22.7	-19.0	-8.1	-0.4	5.4	10.0	2.1	4.3	-3.1	-15.0	-21.3	-23.40
Ortalama Bağıl Nem (%)		71.4	71.1	65.5	60.0	53.6	43.3	37.7	35.9	38.1	54.1	63.8	70.6	55.43
Ortalama Buhar Basıncı (hPa)		3.3	3.6	4.6	6.4	8.4	10.0	11.6	11.0	8.8	7.8	5.6	4.0	7.09
Ortalama Bulutlu Günler Sayısı		13.8	13.2	16.3	18.6	20.1	10.2	7.0	5.7	6.5	14.3	13.5	14.4	153.60
Ortalama Açık Günler Sayısı		10.7	8.7	9.0	6.2	9.1	18.7	23.1	24.5	22.6	14.1	11.4	9.9	168.00
Ortalama Kapalı Günler Sayısı		6.5	6.3	5.7	4.3	1.9	0.3	-	-	0.1	1.7	4.2	5.8	36.80
Ortalama Global Güneşlenme Şiddeti (cal/cm ²)	Global Şiddeti	208.89	289.35	381.26	421.56	490.96	555.52	548.76	496.99	424.06	305.05	217.63	180.60	376.72
Ortalama Günlük Toplam Güneşlenme Süresi (sa-da)		4.09	5.14	6.07	6.42	9.04	11.56	12.18	11.36	10.11	7.20	5.20	3.55	7.66
Ortalama Toplam Yağış Miktarı(mm)		83.1	107.7	110.2	115.3	63.7	14.7	4.4	2.3	5.7	55.9	86.1	92.0	741.10
Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı		10.5	9.7	8.4	2.2	0.2	-	-	-	-	0.0	3.2	8.1	42.30
En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (cm)		151	260	244	64	5	-	-	-	-	-	80	200	260.00
Ortalama Rüzgâr Hızı (m/s)		1.1	1.2	1.6	2.0	1.8	1.9	1.9	1.8	1.8	1.6	1.4	1.1	1.60
En Hızlı Esen Rüzgârın Yönü ve Hızı (m/s)		25.2 SSW	20.0 SSW	21.0 S	26.0 WSW	24.2 WNW	21.7 ESE	23.0 NNW	23.8 NNW	24.3 SW	21.1 SSW	19.9 SSW	25.6 SSW	26.0 WSW

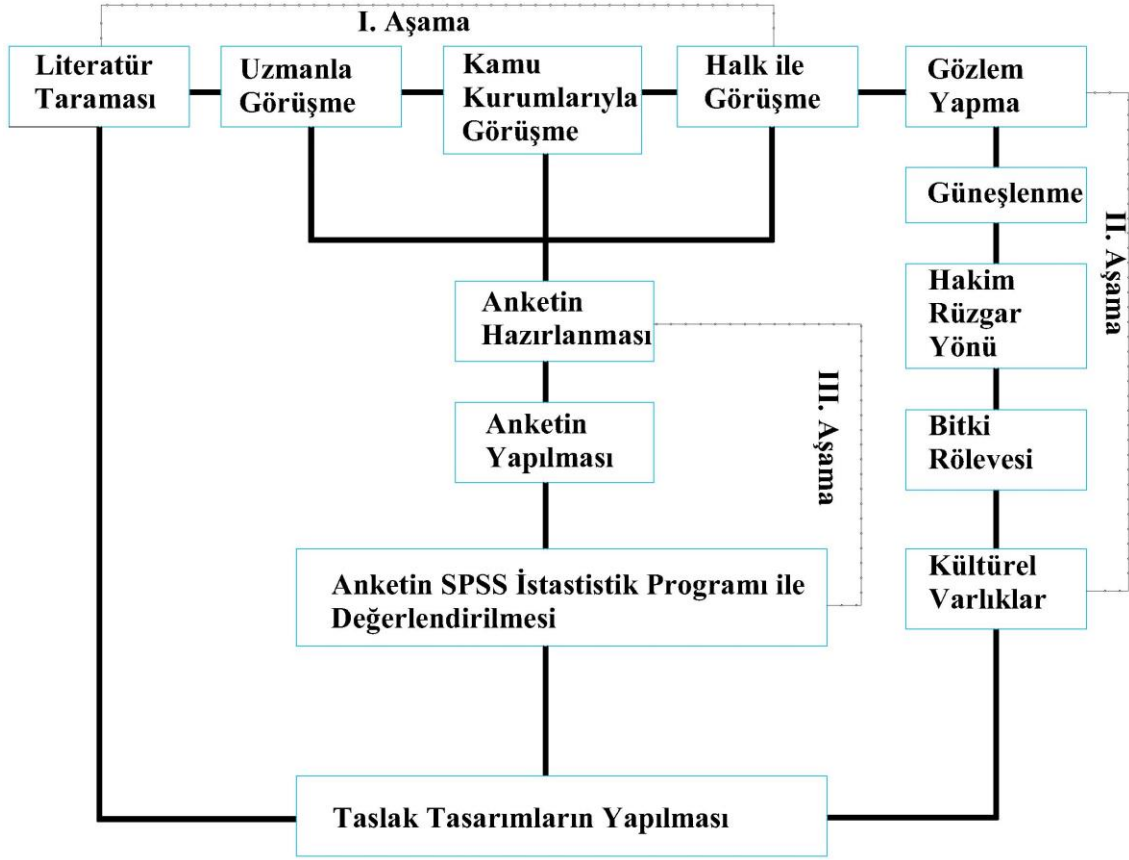
3.1.5. Doğal bitki örtüsü

Yeryüzünde herhangi bir alandaki doğal bitki örtüsünün özellikleri doğrudan, iklim, yükselti ve toprak şartlarıyla ilişkilidir. Hakkâri coğrafyasında karasal iklim hâkim olmasına rağmen farklı yer şekilleri, doğal bitki örtüsüne zenginlik katmıştır.

Hakkâri iline bakıldığında doğal bitki örtüsünün yer şekilleri ve iklim etkisinin altında geliştiği görülmektedir. İl sınırları içinde batıdan doğuya, kuzeyden güneye gidildikçe doğal bitki örtüsünde değişimler görülmektedir. Aynı şekilde vadi tabanlarında dağların zirvelerine doğru çıkıldıkça da görülmektedir. Örneğin, dağların dik yamaçları, aşınım ve süpürme sonucu çoraklaşmış iken eğimin azaldığı yamaçlar, orman, çalılık veya çayırlarla örtülüdür. Doğal orman sınırı 1800-2000 metreye kadardır. 2000-3000 metreler arası zengin çayırılık alanlardır. Bu alanlarda bir metre yüksekliğe sahip gevenlere sıkça rastlanır. 3000 metreden sonra ise doğal bitki örtüsü ortadan kalkar. İl topraklarının % 25.6'sı orman ve funda örtüsü altındadır. Vadi tabanındaki doğal örtü dağlarda ve dağ yamaçlarındakinden daha gür olduğu söylenebilir. Doğal bitki örtüsü, seyrek olarak vadi boylarında ve özellikle dağların kuzey yamaçlarında başta meşe toplulukları olmak üzere ardıç, huş, kavak, söğüt, dişbudak yer almaktadır. Hakim formasyon antropojen steptir. Otsu bitkilerden oluşan bu formasyon içinde en sık rastlanan türler geven, yavşan otu, keçi kulağı çoban yastığı, deve diken, kuzu dili, yabancı yonca ve yabancı korunga'dır (Anonim, 2017d).

3.2. Yöntem

Bu çalışma üç aşamadan oluşmaktadır. Çalışmanın ilk aşamasında konu ile ilgili literatür değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise görsel analizlerden (fotoğraflar, haritalar ve kişisel gözlemler) oluşturmaktadır. Çalışmanın esas yöntemini belirleyen üçüncü aşamada, anket çalışması yapılmıştır. Şekil 3.4'te çalışmada izlenen yöntem akış şeması verilmiştir.

Şekil 3.4. Çalışmanın akış şeması.

Çalışmanın ilk aşamasında araştırma alanı ve konusu ile ilgili çalışmalara ilişkin yazılı ve sözlü kaynaklar derlenmiştir. Bu kapsamda, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile uzman kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca çalışma alanının jeolojik yapısı, depremselliği, topografyası, toprak yapısı, iklimi ve doğal bitki örtüsü özelliklerine ilişkin veriler elde edilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında, araştırma alanının Google Earth görüntüleri, haritalar ve alana ait projeler temin edilmiştir. Yapılan gözlemler sonucunda alanın güneş alma durumu, hâkim rüzgâr yönü, bitki rölevesi ve kültürel varlıkların özellikleri değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışma alanında fotoğraflar çekilmiştir.

Çalışmanın esas yöntemini belirleyen üçüncü aşamasında ise anket sorularını hazırlamak için uzman kişiler ve halkla birebir görüşmeler yaparak anketin şekillenmesi etkili olacak sorular hazırlanmıştır. Toplamda 8 sorudan oluşan anket, 100 kişi ile görüşmeler gerçekleştirilerek 18 yaş ve üstü kullanıcılarla sınırlandırılmıştır.

Anket formu kullanılarak elde edilen veriler, SPSS 20 yazılımı ile istatistiksel değerlendirmelere tabi tutulmuştur. Anket çalışmasının giriş bölümünde kullanıcı profilinin tespit edilmesi amaçlanmış ve buna yönelik sorular sorulmuştur. Daha sonra anketin üçüncü sorusunda meydanın nasıl bir geometrik forma sahip olması gerektiğini sorgulanmıştır. Ardından anketin dördüncü, beşinci, altınca ve yedinci sorularında önermeler sunulmuştur. Yöneltilen her önerme için “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “karasızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” görüşlerini içeren beşli likert sistemi kullanılmıştır. Anketin sekizinci sorusunda ise açık uçlu bir soru yöneltilmiştir. Bu soruda genel anlamda meydana ilişkin fikir ve düşüncelere yer verilmiştir. Ortaya çıkan fikir ve düşünceler meydan için geliştirilen tasarımlarda etkili olmuştur.

Anketler değerlendirilirken demografik yapıların ortaya çıkması için sıklık analizleri, kullanıcıların ağırlıklı olarak tercihleri, beğenilerin ve isteklerin tespiti için de ortalama katılım düzeyleri ve Ki-kare anlamlılık testleri yapılmıştır.

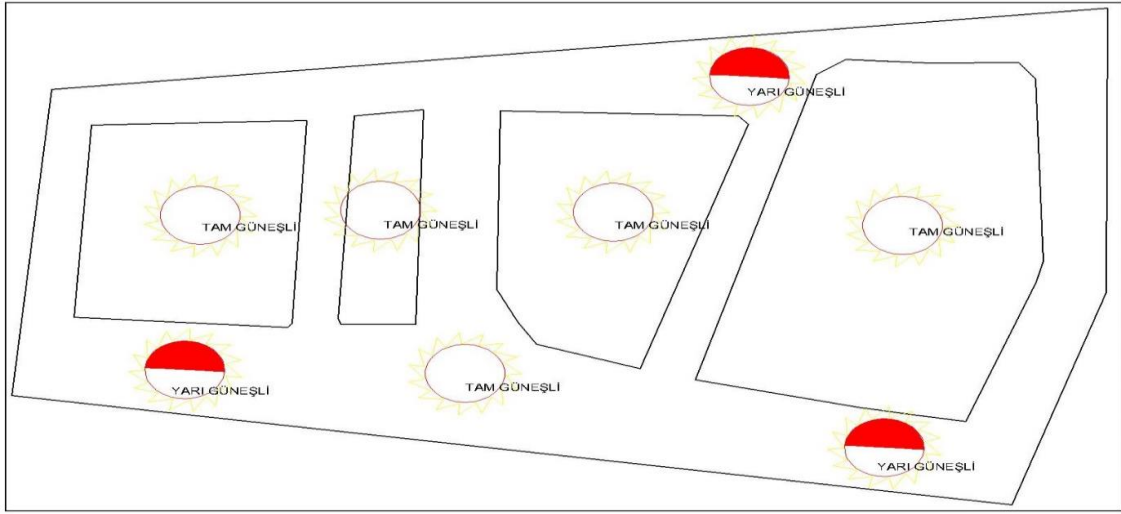
Anket görüşmelerin temel amacı; Çalışma kapsamında Hakkâri kent merkezinde düşünülen meydan ihtiyaçlarını belirlemek ve bu doğrultuda tasarımın nitelikli, sağlıklı bir biçimde ortaya çıkmasını sağlamaktır.

4. BULGULAR

4.1. Çalışma Alanının Doğal ve Kültürel Özellikleri

4.1.1. Güneşlenme

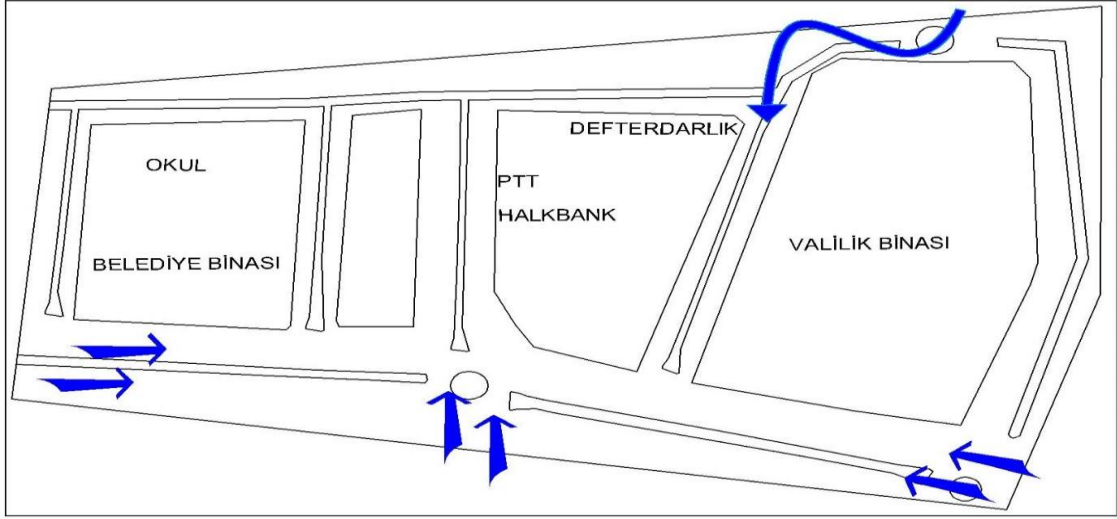
Tasarım özelliklerini ve bitki seçimini etkileyen en önemli faktörlerden biri alanın güneş-gölge dönüşümüdür. Çalışma alanında yapılan mevsimsel gözlemler neticesinde alanın düz olmasından kaynaklı güneşleme süresinin oldukça fazladır. Çalışma alanında yaklaşık % 90 oranında gün boyu güneşlenme söz konusudur. Ancak tam güneşli olan yerler mevcutta yapıların olduğu alanlardır. Yarı gölge olan yerlerde ise yapıların oluşturduğu engellemeler neticesinde ortaya çıkmaktadır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Alanın güneş alma diyagramı.

4.1.2. Hâkim rüzgâr yönü

Alanın ortalama rüzgâr hızı ve hâkim rüzgâr yönü tasarım elemanlarını etkileyen diğer bir etmendir. Hakkâri kent merkezinde hâkim rüzgâr yönü güney-güneydoğudur. Ortalama rüzgâr hızı 2 m/sn olup Zap vadisinin etkisiyle yolların oluşturduğu koridor, rüzgâr kent merkezinde rahatlıkla hissedilebiliyor.

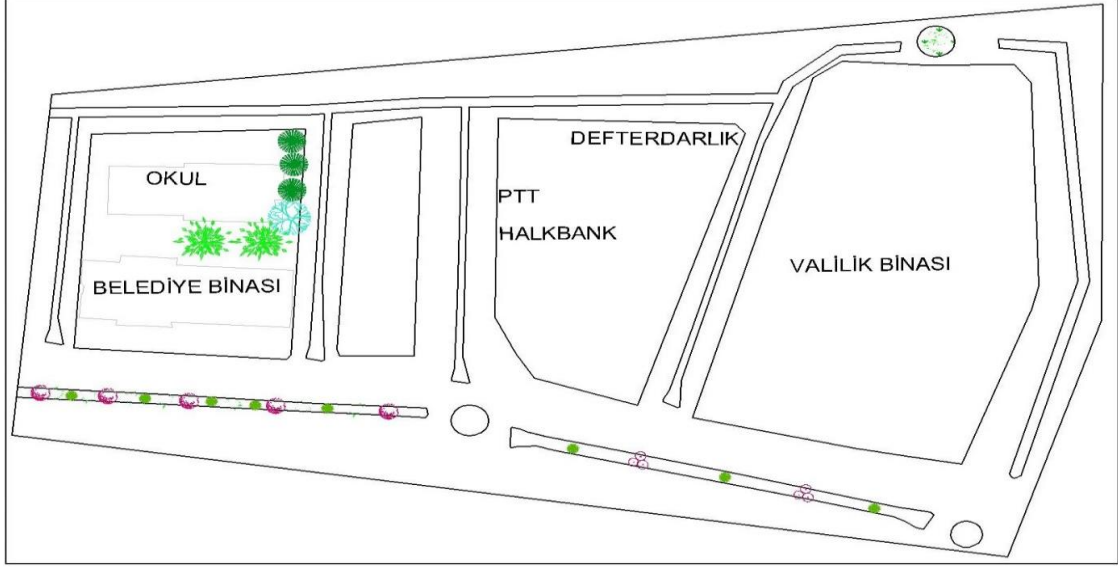

Şekil 4.2. Alanın rüzgar alma diyagramı.

4.1.3. Bitki rölevesi

Doğal bitki örtüsü içinde yer almamasına rağmen Hakkâri kent merkezinde park-bahçe, refüjlerde ve diğer açık-yeşil alanlarda farklı bitki türlerine rastlamak şaşırtıcı değildir. Kent merkezinde tespit edilen bitki türlerinden dikkat çeken bazı türler; Zakkum (*Nerium oleander* L.), Antep fıstığı (*Pistacia vera* L.), Kayısı (*Prunus armeniaca* Marshall) bunlardan sadece bir kaçıdır. Dolayısıyla bitkisel tasarım sürecinde doğal bitki örtüsünün yanında farklı bitki türlerini tercih etmek mümkündür.

Bitki rölevesi çalışmaları, her ne kadar çok kapsamlı bir analiz gerektirse de alanda bitki inceleme analizleri yapılmıştır. Şekil 4.3'te refüj ve kavşak hariç tek bir yerde bitki kümesi mevcut olup şu bitki çeşitlerine rastlanılmıştır; Çınar yapraklı akçağaç (*Acer platanoides* L.), Doğu çınar (*Platanus orientalis*), Sarı çam (*Pinus silvestris* L.), Doğu mazısı (*Thuja orientalis*), Ak söğüt (*Salix alba*) ve süs eriği (*Prunus cerasifera* "atropurpurea") gibi çok az sayıda bitki bulunmaktadır. Bu bitkiler, yapılan binalara paralel olarak dikimleri gerçekleştirilmiş olup anıt değeri taşımamaktadır. Ayrıca yapılacak kent meydanı tasarımında bu bitkilerin varlığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Şekil 4.3. Alanın bitki rölevesi diyagramı.

4.1.4. Yapıların mimari nitelikleri ve çevrenin genel fiziki durumu

Çalışma alanında mimari özellikleri olmayan yapı stokunun yanı sıra özel mülkiyette ait mesken ve kamu binaları mevcuttur. Kamu binalarında mimariler orta ve yüksek kaliteye sahiptir. Komşu çevrede ise betonarmeden oluşan yapılar mevcuttur. Şekil 4.4'te görüldüğü üzere yol kalitesinin düşük olduğu ve yapılarında bu duruma paralellik göstermektedir.

Şekil 4.4. Alandan genel görünüm.

4.1.5. Atatürk anıtı

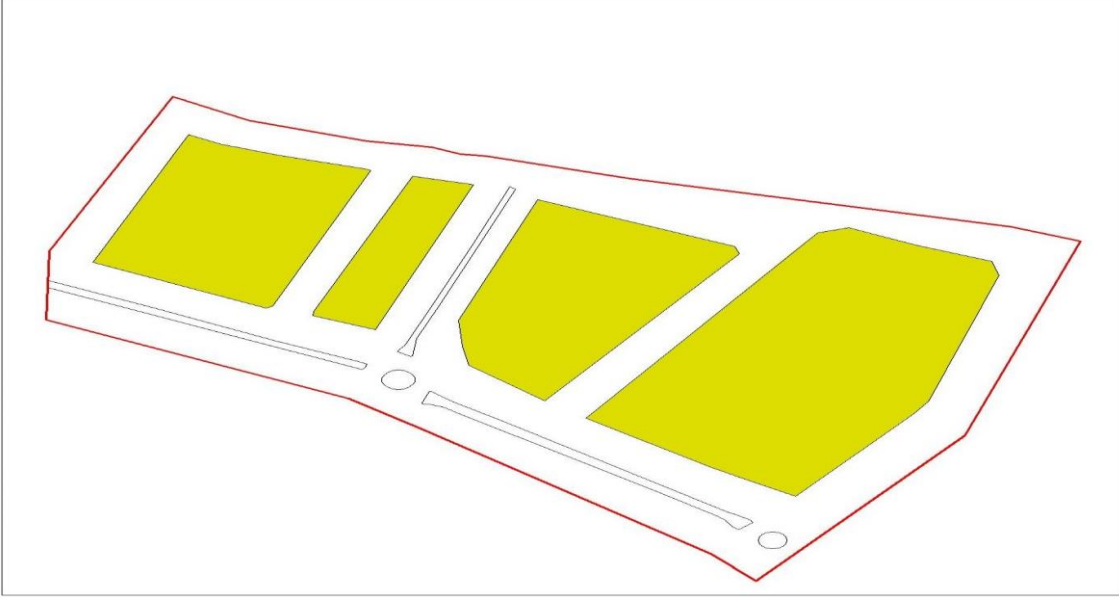
Çalışma alanının içerisinde Atatürk anıt bulunmaktadır. Yapılan araştırmalarda eserin 1973 yılında Ferit ÖZŞEN tarafından dövme bakır malzemesiyle yapıldığı belirlenmiştir. Daha sonraki yıllarda çeşitli onarımlar geçirerek günümüze kadar gelmiştir. Anıtın üzerinde; “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” yazısı bulunmaktadır. Anıtlı ilgili herhangi bir tescil bulunmamaktadır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5. Anıt görünümü.

4.1.6. Kitle-boşluk analizi

Çalışma alanımız Şekil 4.5'te görüleceği üzere dört adadan oluşmaktadır. Bu adaların çevresi ulaşım ağı ile çevrelenmiş durumdadır. Adaların içinde kamu binaları ve özel mülkiyette ait yerleşim yerler bulunmaktadır.

Şekil 4.6. Kitle-boşluk şeması.

4.1.7. Altyapı (su-kanalizasyon, elektrik, doğal gaz)

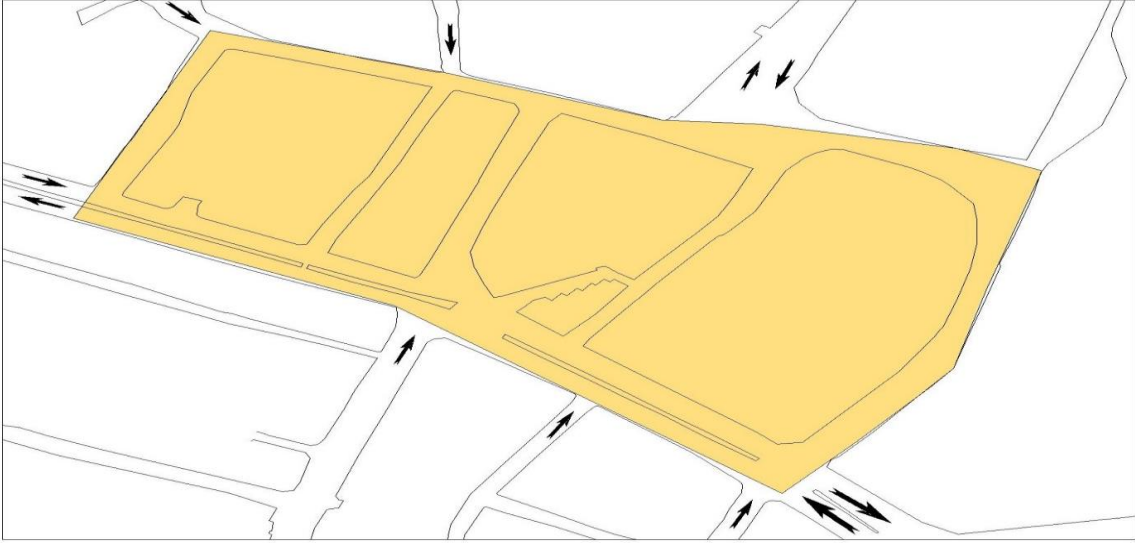
Hakkâri kent merkezi altyapı sorunu en üst düzeyde olup 2017 itibariyle isale su hattı, kanalizasyon ve elektrik hatları projelendirilerek altyapı sorunları giderilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla çalışma alanında altyapı çalışmaları 2018 sonlarına doğru bitirilmesi öngörülmektedir. Kent merkezinde doğal gaz henüz bulunmamaktadır. Alandan geçecek olan su ve kanalizasyon hatları Şekil 4.7’de gösterilmiştir.

Şekil 4.7. Kanalizasyon şeması.

4.1.8. Ulaşım

Çalışma alanında, altyapı çalışmaları bitirilmediğinden dolayı üstyapı çalışmaları henüz başlatılamamıştır. Mevcut yolların parke taşı olup asfalt çalışmaları sürmektedir. Araç yolu ve park sorununa bağlı olarak da yayaların yürüyebileceği kaldırım sorunu bulunmaktadır. Yaya-taşıt sirkülasyonu plansız ve işlevsizdir.

Şekil 4.8. Ulaşım Şeması.

4.1.9. Ticari alanlar

Çalışma alanında küçük çapta ticari alanlar mevcut olup bu alanlar dükkân, baraka, büfe, manav ve şehirlerarası taşımacılık yapan birkaç yazıhane bulunmaktadır.

Şekil 4.9. Alandan genel görünüm.

4.1.10. Mülkiyet durumu

Şekil 4.10'da görüleceği üzere çalışma alanı içerisinde özel ve kamuya ait yerler bulunmaktadır.

Şekil 4.10. Alan analizi şeması.

4.1.11. Kamu mülkiyeti

Sayısal verilerden elde edilen ölçümler neticesinde 20000m² kamuya ait alan bulunmaktadır. Bu alanlar; Valilik binası, Belediye binası, Hakkâri defterdarlığı, Türk Telekom binası, Halk bankası, PTT ve ortaöğretim düzeyinde bir okul bulunmaktadır.

Şekil 4.11. Alandan genel görünüm.

4.1.12. Özel mülkiyet

Yapılan ölçümler sonucunda özel mülkiyette ait toplam 400m²'lik bir alan bulunmaktadır. Bu mülkiyetler % 90 oranında ticari amaçla kullanılmaktadır. % 10'luk gibi kısım ise yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.12. Alandan genel görünüm.

4.2. Çeşitli Kamu Kurumlarıyla Yüz Yüze Yapılan Görüşmeler

Meydan çalışması ile ilgili çeşitli kamu kurumlarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

4.2.1. Hakkâri Belediyesi ile yapılan görüşmeler

İmar ve Şehircilik Müdürlüğünden çalışma alanı için sayısal haritalar elde edilmiş, ardından Hakkâri kent meydanı için yer seçimi ve özel meskenlerin istimlaki konusundan görüşmeler yapılmıştır. Su ve Kanalizasyon Müdürlüğünden alanın altyapısı ile ilgili sayısal veriler elde edilmiştir. Park ve Bahçeler Müdürlüğü ile de çalışma alanındaki mevcut bitkiler konusunda görüşmeler yapılmıştır.

4.2.2. Hakkâri Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler

Bölgenin jeolojik yapısı ve stratigrafi konusunda görüşmeler yapılmış ve meydan ihtiyacı konusunda fikirler edinilmiştir. Daha sonra kentsel arazinin dengeli kullanımı ve doğal kaynakların uygun bir biçimde kullanılması konusunda görüşmeler yapılmıştır.

4.2.3. Hakkâri İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler

Çalışma alanı için toprak ve arazi kullanımı ile ilgili görüşmeler yapılmış ve meydan ihtiyacı konusunda beklentiler ele alınmıştır.

4.2.4. Hakkâri Valiliği ile yapılan görüşmeler

Yapılan görüşmelerde, Kamuya ait binaların durumu ve çevre güvenliği konuları değerlendirilmiştir. Ardından Hakkâri kent meydanına yönelik beklentiler ele alınmıştır.

4.2.5. Hakkâri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler

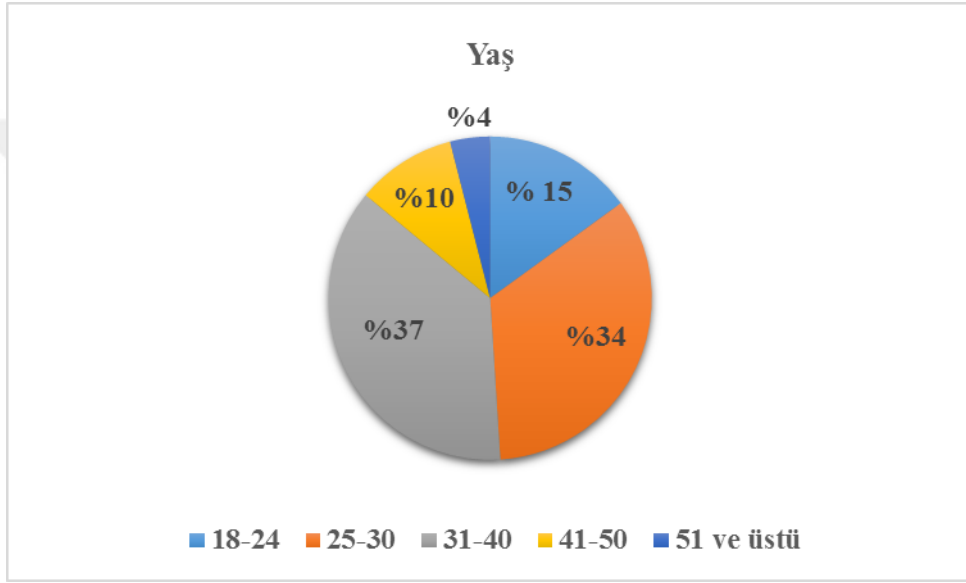
Çalışma alanı içerisinde yer alan kültürel varlıkların durumu hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra Hakkâri kent meydanı için beklentiler ele alınmıştır.

4.3. Anket Çalışmasının Değerlendirmesi

Hakkâri ilinin kent meydanı için kullanıcıların katılımını sağlamak üzere demografik yapısı da göz önüne alınarak toplamda 100 kişi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ankete katılan kullanıcıların, sosyal, kültürel, fiziksel ve ekonomik istekleri ile tercihleri sorgulanmıştır. Bu şekilde ankete katılan kullanıcıların profilleri tespit edilerek sıklık analizleri yapılmış ve elde edilen sonuçlar yüzde cinsinden verilmiştir.

4.3.1. Yaş

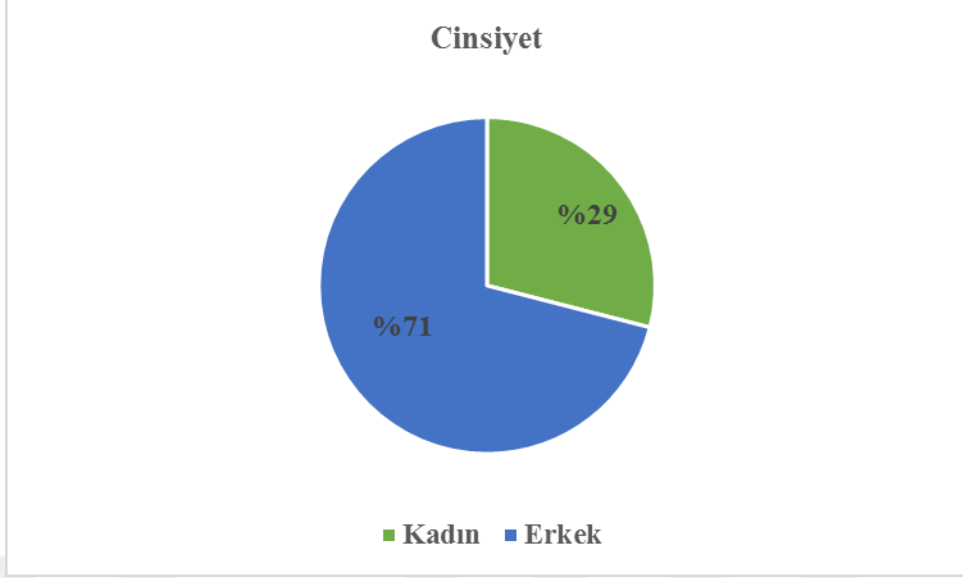
Ankete katılan kullanıcıların % 37'si 31-40 yaş grubu içerisinde, % 34'ü 25-30 yaş, % 15'i 18-24 yaş, % 10'u 41-50 yaş grubunda ve % 4'ü 51 ve üstü yaş grubunda yer almıştır. Çıkan sonuçlardan anlaşılacağı üzere ankete katılanların çoğunluğu 31-40 yaş grubu oluşturmaktadır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13. Ankete katılanların yaş dağılımları.

4.3.2. Cinsiyet

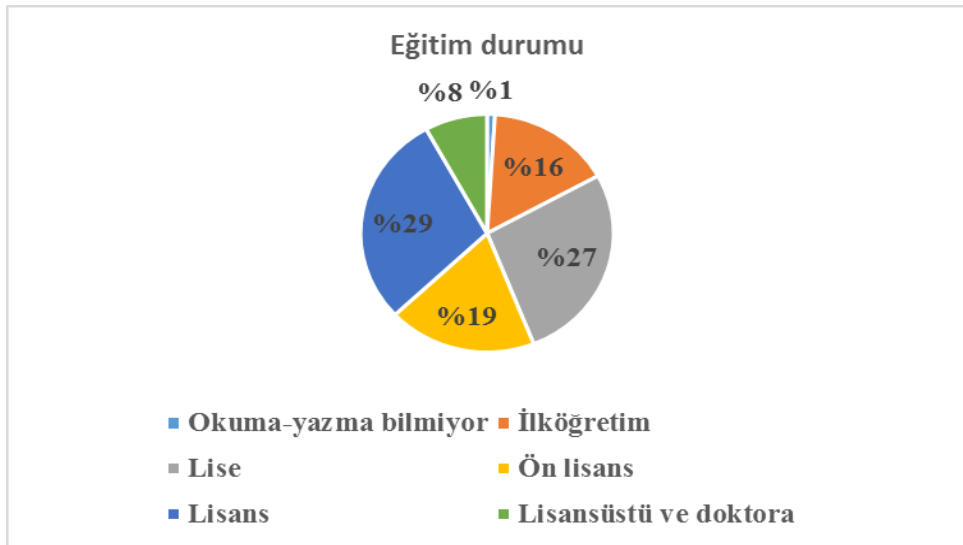
Ankete katılan kullanıcıların % 71'i erkeklerden ve % 29'u ise kadınlardan oluşmaktadır. Şekil 4.14'te görüldüğü üzere ankete katılanların çoğunluğu erkek bireylerden oluşmaktadır.

Şekil 4.14. Ankete katılanların cinsiyet dağılımları.

4.3.3. Eğitim Durumu

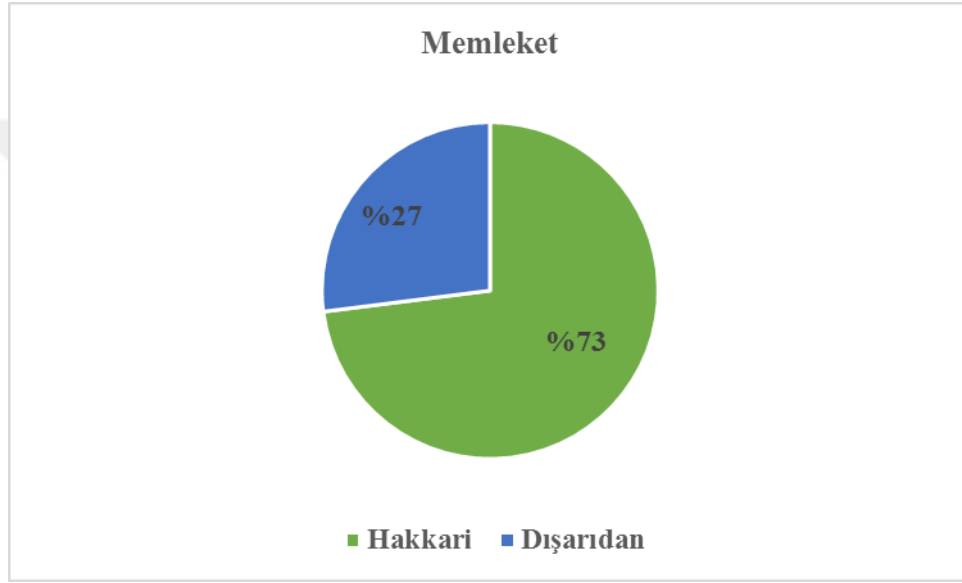
Ankete katılan kullanıcıların eğitim durumu incelendiğinde % 29'u lisans, % 27'si lise, % 19'u ön lisans, % 16'sı ilköğretim, % 8'i lisansüstü ve doktora eğitim düzeyine sahip olduğu ve % 1'nin okuma-yazma bilmediği ortaya çıkmıştır. Şekil 4.15'te çıkan sonuçlara göre ankete katılan kullanıcıların çoğunluğu lisans düzeyinde eğitim görmüş bireylerden oluşmaktadır.

Şekil 4.15. Ankete katılanların eğitim durumu dağılımları.

4.3.4. Memleket

Ankete katılan kullanıcıların % 73'ü Hakkârililer oluştururken, % 27'si ise il dışından gelip Hakkâri il merkezinde ikamet etmektedir. Şekil 4.16'da çıkan sonuçlardan da anlaşıldığı gibi ankete katılanların çoğunluğunun memleketlerinin Hakkâri olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.16. Ankete katılanların memleket dağılımları.

4.3.5. Katılımcıların Hakkâri dışından başka şehir görme durumları

Ankete katılan kullanıcıların demografik yapıların sorgulanmasından sonra sorulan ilk soru, kullanıcılara ‘‘Hakkâri dışında başka bir şehir gördünüz mü?’’ şeklinde sorulan soruya insanların % 97'nin başka şehir veya şehirler gördüğünü belirtmiştir. Ancak ankete katılım sağlayan % 3'lük gibi bir kısım ise Hakkâri ili dışında başka şehir görmediklerini belirtmişlerdir. Çıkan sonuca göre ankete katılanların çoğunluğu Hakkâri dışında başka şehir veya şehirler görmüştür (Şekil 4.17).

Şekil 4.17. Katılımcıların Hakkâri dışında şehir görme durumu dağılımı.

4.3.6. Hakkâri'nin kent meydanına ihtiyaç durumunun değerlendirilmesi

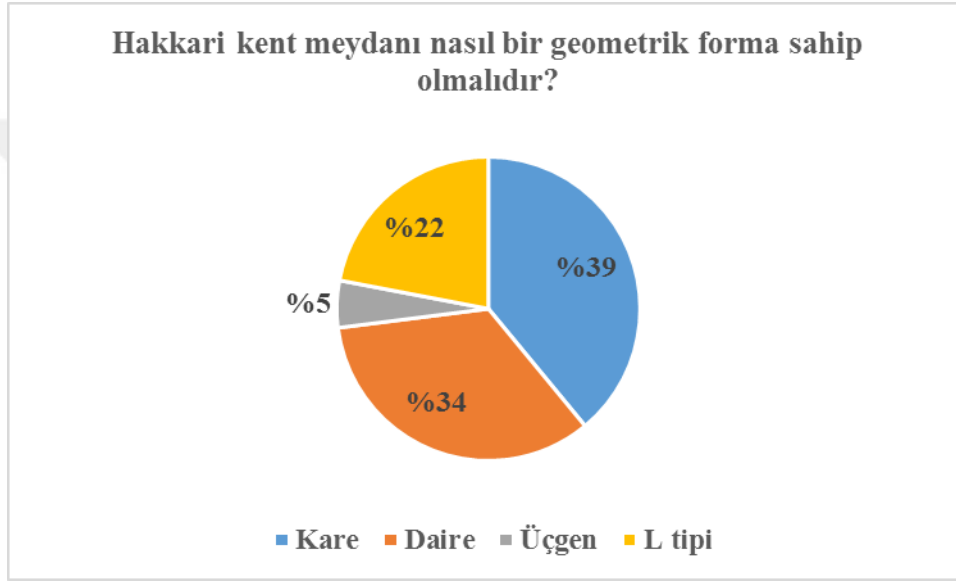
Ankete katılan kullanıcılara “Sizce Hakkâri'nin bir kent meydanına ihtiyacı var mı?” şeklinde sorulan soruya kullanıcıların % 98'i evet, % 2'si ise hayır cevabı vermiştir. Şekil 4.18'de görüldüğü üzere ankete katılanların çoğunluğu Hakkâri'nin bir kent meydanına ihtiyacı olduğu belirtmişlerdir.

Şekil 4.18. Hakkâri'nin kent meydanına ihtiyacı değerlendirme dağılımı.

4.3.7. Kent meydanının geometrik formunun değerlendirilmesi

Anket kullanıcılarına ‘‘ Hakkâri kent meydanının nasıl bir geometrik forma sahip olmalıdır?’’ şeklindeki soruya % 39’u kare, % 34’ü daire, % 22’si L tipi, % 5’i ise üçgen şeklini tercih etmiştir. Çıkan sonuca göre bireylerin çoğunluğu ‘‘kare’’ şeklini tercih etmiştir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Hakkâri kent meydanının geometrik form durumu dağılımı.

4.3.8. Önermelere verilen cevaplara katılım düzeyi analizi

Ankete dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sorularda kullanıcılara toplamda 23 adet önerme sunulmuştur ve bu önermeleri 5’li likert ölçeğinde değerlendirmeleri istenmiştir. Kullanıcıların önermelere verdikleri cevaplarla sıklık analizi uygulanmıştır. Bu yolla kullanıcıların önermelere hangi oranda katılım sağladığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anket değerlendirilmesi, toplam katılım düzeyleri ve yüzdelik olarak verilmiştir. Bu sorularda önermelere, 1 puanı kullanıcının önermeye kesinlikle katılmadığı, 2 puanı önermeye katılmadığı, 3 puanı kararsız kaldığı, 4 puanı önermeye katıldığı ve 5 puanı ise önermeye kesinlikle katıldığı belirtmektedir.

5’li likert	1	2	3	4	5
Puan	4	3	7	51	35

$$\text{Ortalama katılım düzeyi} \rightarrow (1*4+2*3+3*7+4*51+5*35)/100 = 4.1 \quad (4.1)$$

Ortalama katılım düzeyinin tespiti için verilen puanlar birey sayılarıyla çarpılmıştır. Elde edilen sayı, toplam kişi sayısına bölünmüş ve ortalama katılım düzeyi ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.1. Ankette kullanıcılara meydanı tanımlayan ifadelerine katılım düzeyleri

Önermeler	Katılım düzeyi (%)				Ortalama katılım düzeyi (%)	
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum		
Meydan, Ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurduğu kamusal alandır	4	3	7	51	35	4.1
Meydan, Yarışma, eğlence ve karşılaşma yeridir	6	9	15	49	21	3.7
Meydan, çeşitli etkinliklere olanak tanıyan, vakit geçirme yeridir	4	4	6	46	40	4.14
Meydan, çevresinde yapıların olduğu bir boşluktur	18	17	16	24	25	3.21

Katılımcıların meydanı nasıl tanımlanmasını istediğini belirlemek için yapılan ankette 4 adet önerme sunulmuştur. Bu önermelerde en yüksek puanı 3. Önerme sahip olmuştur. Katılımcılar meydanın çeşitli etkinlikler için kullanılmasını istemektedir. Bu önermeyi takip eden 1. Önerme olmuştur. Katılımcılar meydanı, ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurmasını imkân sağlayan alan olarak görmektedir. Sorunun 2. Önermesi olan “Meydan, yarışma, karşılaşma ve eğlence yeridir” katılımcıların ortalama düzeylerine bakıldığında, kararsızım ve katılıyorum aralığında gerçekleştiği görülmektedir. Sorunun 4. Önermesi en düşük ortalamaya sahip olmuştur. Çıkan bu sonuca katılımcılar meydanı, etrafında yapıların olduğu boş bir alan olarak görmek istememektedir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.2. Ankette kullanıcılara meydan planlanmasında katılım duyuları ifadelerine katılım düzeyleri

Önergeler	Katılım düzeyi (%)					Ortalama katılım düzeyi (%)
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Meydan alanında, tarihi değerlerin önemini vurgulayan mekânların olmasını isterim	2	1	6	39	52	4.38
Meydanın sakin, dinlenmeyi sağlayacak alan olarak görmek isterim	2	5	9	42	42	4.17
Meydanda kendimi güvende hissettirecek mekânlar görmek isterim	2	1	5	52	40	4.27
Meydanı, gençlerin eğlenmesine yönelik mekân olarak görmek isterim	7	5	20	40	28	3.77
Meydan, kermes gibi yardımlaşma duygularını vurgulayan alan olarak görmek isterim	3	5	10	44	38	4.09
Meydanı Hakkâri kültürünü tanıtmaya alanı olarak görmek isterim	1	4	6	39	50	4.33

Beşinci sorunun 1. Önermesi olan “Meydan alanında, tarihi değerlerin önemini vurgulayan mekânların olmasını isterim” ortalama katılım düzeyi 4.38 olarak gerçekleşerek, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum aralığında yer almıştır. Bu önerme beşinci sorunun en yüksek ortalamasına sahip olarak 1. Sırada yer almıştır. Sorunun 6. Önermesi 4.33 şeklinde gerçekleşerek toplam katılım düzeyi en yüksek olarak 2. Sırada yer almıştır. Sorunun 4. Önermesi olan “Meydanı, gençlerin eğlenmesine yönelik mekân olarak görmek isterim” toplam katılım düzeyi 3.77 olarak gerçekleşmiştir. Çıkan bu sonuca göre ortalama katılım düzeyleri, kararsızım ve katılıyorum aralığında yer alarak en düşük orana sahip olmuştur (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.3. Ankette kullanıcılara meydan işlevlerini tanımlamada katılım düzeyleri

Önermeler	Katılım düzeyi (%)					Ortalama katılım düzeyi (%)
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Birden çok amaca hizmet eden mekân olarak görmek isterim	1	2	8	40	49	4.34
Mimari ve kültürel çekiciliği olan mekân olarak görmek isterim	0	4	3	48	45	4.34
Çarşı - pazarı oluşturan mekânlar olarak görmek isterim	4	15	15	32	34	3.77
Kutlama, miting vb. eylemlerin yapıldığı mekânlar olarak görmek isterim	11	10	20	35	24	3.51

Altıncı sorunun 2. ve 3. Önermeleri toplam katılım düzeyleri, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum eşit oranda gerçekleşmiştir. Sorunun 4. Önermesi olan “Kutlama, miting vb. eylemlerin yapıldığı mekânlar olarak görmek isterim” toplam katılım düzeyi 3.51 şeklinde gerçekleşerek, altıncı soruda ortalaması en düşük orana sahip önerme olarak izlenmektedir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.4. Ankette kullanıcılara meydana görmek istenen öğelerin tanımlamada katılım düzeyleri

Önermeler	Katılım düzeyi (%)					Ortalama katılım düzeyi (%)
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Su Ögesi (havuz, fiskiye, kanal vb.)	2	4	4	38	52	4.34
Saat kulesi	4	4	14	47	31	3.97
Anıt-Heykel (Terslale vb.)	3	4	7	41	45	4.1
Dekoratif yer döşemeleri (Taş, cam, ahşap vb.)	0	2	9	44	45	4.32
Yerelin kültürüne özgü satış noktaları (Halı-kilim, Yünlü çorap vb.)	2	7	12	34	45	4.13
Mescit	11	3	13	29	44	3.92
Çocuk oyun alanı	4	3	13	33	47	4.16
Açık hava sineması	3	4	14	37	42	4.11
Yeşil alanlar	2	1	0	22	75	4.67

Yedinci sorunun 2. Önermesi “saat kulesi” ile 6. Önermesi “mescit” toplam katılım düzeyi yönünden değerlendirildiğinde, kararsızım ve katılıyorum aralığında gerçekleşerek bu sorunun en düşük ortalamasına sahip olmuştur. Buna rağmen “katılıyorum” seçeneğine çok yaklaşmıştır. Sorunun diğer önermeleri ise katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum aralığında yer alarak toplam katılım düzeyleri bir hayli yüksek çıkmıştır (Çizelge 4.4).

4.3.9. Ki-kare analizi

Anket çalışmasında 100 kişiye sorulan sorularda üzerinde durulan özellikler bakımından ankete katılanlar arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Ki-Kare analizi yapılmıştır. Karşılaştırmalarda istatistik anlamlılık düzeyi % 5 olarak alınmış ve hesaplamalar için SPSS 20 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Üzerinde durulan özellikler bakımında verilen cevaplar arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklar aşağıda değerlendirmeye alınmıştır.

Cinsiyet

Çizelge 4.5. Cinsiyet ile meydana Hakkâri kültürünü tanıtmaya alanı olarak görmek isterim Ki-kare testi

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kadın	29	0.0	0.0	10.3	20.7	69.0
Erkek	71	1.4	5.6	4.2	46.5	42.3
Toplam	100	1.0	4.0	6.0	39.0	50.0

Yapılan Ki-kare testi sonucuna göre, meydana Hakkâri kültürünü tanıtmaya ilgili katılımcıların tercihleri cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmanın olduğu görülmektedir ($P < 0.05$). Cinsiyete bağlı olarak katılımcıların ağırlıklı olarak meydana Hakkâri kültürünün tanıtılmasını tercih etmektedir. Ancak Kadın katılımcıların Hakkâri kültürünün meydana tanıtılması konusunda erkeklere oranla daha fazla katılım sağlamıştır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.6. Cinsiyet ile birden çok amaca hizmet eden mekân olarak görmek isterim
Ki-kare testi

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kadın	29	0.0	0.0	3.4	24.1	72.4
Erkek	71	1.4	2.8	9.9	46.5	39.4
Toplam	100	1.0	2.0	8.0	40.0	49.0

Yapılan Ki-kare testi sonuçlarına göre cinsiyete bağlı olarak anlamlı şekilde farklılaşmanın olmadığı görülmektedir ($P>,0.5$). Cinsiyete bağlı olarak katılımcıların ağırlıklı tercihleri meydanın işlevsel açıdan “merkezi meydan” olmasını istemiştir (Çizelge 4.6).

Eğitim durumu

Çizelge 4.7. Eğitim ile meydan, ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurduğu kamusal alandır Ki-kare testi

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Okuma- yazma bilmiyor	1	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
İlköğretim	16	6.2	0.0	0.0	43.8	50.0
Lise	27	0.0	7.4	14.8	48.1	29.6
Ön lisans	19	5.3	5.3	5.3	42.1	42.1
Lisans	29	3.4	0.0	6.9	62.1	27.6
Lisansüstü ve doktora	8	0.0	0.0	0.0	62.5	37.5
Toplam	100	4.0	3.0	7.0	51.0	35.0

Yapılan analizler sonucunda, Meydan kavramının tanımlayan; Ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurduğu kamusal alandır önermesiyle ilgili katılımcıların tercihleri eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Eğitim durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmanın olduğu görülmektedir ($P<,0.5$). Yapılan test sonucuna göre farklı eğitim seviyesine sahip bireyler arasında meydan tanımıyla ilgili olarak anlamlı bir farklılaşmanın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda okuma-yazma bilmeyenler meydan tanımına % 100 katılmazken, lisansüstü ve doktora eğitim seviyesine sahip kişiler meydan tanımına % 100 olarak katılım sağlamıştır (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.8. Eğitim ile açık hava sineması Ki-kare testi

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Okuma-yazma bilmiyor	1	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
İlköğretim	16	6.2	0.0	18.8	25.0	50.0
Lise	27	0.0	3.7	7.4	55.6	33.3
Ön lisans	19	5.3	5.3	15.8	47.4	26.3
Lisans	29	0.0	0.0	20.7	20.7	58.6
Lisansüstü ve doktora	8	12.5	25.0	0.0	37.5	25.0
Toplam	100	3.0	4.0	14.0	37.0	42.0

Yapılan Ki-kare testi sonuçlarına göre eğitim durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı gözlemlenmektedir ($P>,0.5$). Farklı eğitim seviyesine sahip bireylerin meydana açık hava sinemasını ağırlıklı olarak tercih etmiştir (Çizelge 4.8).

Memleket

Çizelge 4.9. Memleket ile yerelin kültürüne özgü satış noktaları Ki-kare testi

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Dışarıdan	27	0.0	7.4	25.9	40.7	25.9
Hakkâri	73	2.7	6.8	6.8	31.5	52.1
Toplam	100	2.0	7.0	12.0	34.0	45.0

Yapılan Ki-kare testi sonucuna göre, yerelin kültürüne özgü satış noktaları ile ilgili katılımcıların tercihleri memleket durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Memleket durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmanın olduğu görülmektedir ($P<,0.5$). Memleket durumuna göre ağırlıklı olarak meydana yerelin kültürüne özgü satış noktalarını tercih etmiştir. Ancak memleketleri Hakkâri dışında olan bireylerin, yerelin kültürüne özgü satış noktalarını meydana olması konusunda farklılıklar olduğu görülmektedir (Çizelge 4.9).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kentsel mekânlar, antik çağlardan günümüze kadar kentin temel ögesi olarak kent kültürünün önemli bir parçası olmuştur. Kent meydanları, kentsel açık ve yeşil alanların önemli elemanlarından biridir. Bununla birlikte meydanlar hem fiziksel hem de ekolojik bir denge sağlama özelliğine sahip olması, şehrin ve şehirlinin nefes almasında önemli işlevleri bulunmaktadır. Medyanlar aynı zamanda deprem gibi doğal afetler sırasında insanlara toplanma imkânı sunan önemli bir kent bileşenidir. Bu bakımdan kentsel bütünlük içerisinde meydan, kent ve kentliler için büyük bir öneme sahiptir.

Bu çalışmada, Hakkâri halkının meydan konusunda istemlerini belirlemek için öncelikle çeşitli kamu kurumlarıyla, yöre halkı ve uzmanlarla ön görüşmeler yapılmış ardından halkın beğenileri ve tercihlerini ortaya çıkarmasına yönelik anket çalışması yapılmıştır. Anket sonuçları değerlendirilmiş kullanıcı beklentileri ortaya konulmuştur. Halkın beklentilerine uygun olarak meydan tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Bu yöntemle çalışma alanı için taslak tasarımların geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte çalışma alanı için riskler ve potansiyeller ortaya konulmuştur.

Çalışma alanında güneşlenme durumuna göre yapılan analizlerde, bitki seçimi için gölge yapan bitkilerin tercih edilmesi bitkisel peyzaj açısından önemli olacaktır. Alanın rüzgâr alma durumu değerlendirildiğinde, yolların etkisiyle oluşan rüzgâr koridorlarına karşı yer yer rüzgâr kırıcı etkisi olan bitki materyali seçilebilir. Bölgenin doğal bitki örtüsü bitkisel tasarım açısından önemli yer tutmaktadır. Bununla beraber alandaki mevcut bitkilerin, görsel ve estetik değer taşıyan canlı bitki materyalinin tasarım sürecinde değerlendirilmesi gerekmektedir. İklim, mevsimsel dönüşümlere bağlı olarak peyzaj elemanlarını ve tasarım özelliklerini etkilemektedir. Alanımız kent merkezinde yer aldığı için fiziki yapıların oluşturduğu etkiler neticesinde alan nispeten daha sıcak olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak da yaz aylarının alanın çevresine göre daha sıcak geçtiği söylenebilir. Bu doğrultuda Hakkâri coğrafyası ve Hakkâri kent merkezi arasındaki iklim etkilerinde farklılıkların olduğu görülmüştür. Tüm veriler ışığında tasarım yapılmalı ve malzeme seçilmelidir.

Kamu kurumları, yöre halkı ve uzman kişilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde;
Dikkat Çektikleri

- ❖ Çalışma alandaki özel mülkiyete ait meskenlerin, istimlakının zorluğuna,
- ❖ Çalışma alanında yeni inşa edilecek yapılar için bölgenin jeolojisi ve deprenselliğine,
- ❖ Kentsel arazinin, dengeli ve verimli kullanılmasına,
- ❖ Alanın, toprak ve arazi kullanımına yönelik analizlere,
- ❖ Çalışma alanındaki yer alan kamu binalarının, yeni inşa edilmiş olmasına,
- ❖ Alan içerisinde yer alan Atlı Atatürk anıtının tasarım sürecinde değerlendirilmesi istenmiştir.

Beklentileri ve istekleri

- ❖ Yaşlı ve engellilere yönelik alanların olması,
- ❖ Her mevsim yararlanma isteği,
- ❖ Rekreatif alanların meydan tasarımında yer alması,
- ❖ Hakkâri eski evlerini anımsatacak türden küçük yapıların yapılması,
- ❖ Alışveriş yapılacak mekânların olması,
- ❖ Meydanın Hakkâri kültürüne uygun bir stilin olması,
- ❖ Alanın gece kullanım süresinin uzatılması isteği,
- ❖ Dijital duyuru panolarının (etkinlik, nöbetçi eczane gibi) olması,
- ❖ Sanatsal aktivitelerin (Resim, sergi vb.) olması isteği,
- ❖ Meydanda bir su ögesinin (Süs havuzu, çeşme vb.) olması isteği,
- ❖ Genellikle Hakkâri mimari tarzda çeşmelerin olması isteği,
- ❖ Mevsimsel olarak değişiklik gösteren farklı bitki türlerin tercih edilmesi isteği,
- ❖ Yaya alanların çoğaltılması isteği,
- ❖ Ortak trafik ve park sorununun çözülmesi,
- ❖ Güneşlenme ve çocuk oyun alanlarının olması isteği,
- ❖ Toplantı ve gösteri etkinlik (kermes, sergi gibi) alanlarının olması.

Bu amaçla, Hakkâri kent merkezinde uygulanan anket çalışmasında 100 kişinin görüşünden yararlanılmıştır. Çoğunluğu üniversite mezunlarının oluşturduğu bu anket çalışması 18 yaş ve üzeri kişilerle sınırlandırılmıştır. Kullanıcı istem ve eğilimleri şu şekilde özetlemek mümkündür;

- ❖ Kullanıcıların % 98'i Hakkâri kentinin bir meydana ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir.
- ❖ Meydanın geometrik formunun % 39 kare ve % 34 ise daire şeklinde olmasını istemektedirler. Bu bilgiler ışığında meydanın geometrik formunun kare olması tercihi ön plana çıkmıştır.
- ❖ Meydanı tanımlayan ifadeler bakıldığında, kullanıcıların büyük bir çoğunluğunun meydanlar hakkından fikirleri oldukları görülmüştür.
- ❖ Meydan planlanmasında katılım duyuları değerlendirildiğinde, kullanıcıların meydan alanında, tarihi değerlerin önemini vurgulayan mekânların olmasını, yanı sıra sakin, güvenli olmasını ve Hakkâri kültürünün tanıtılması istemektedirler.
- ❖ Meydan, işlevleri açısından incelendiğinde, katılımcıların meydanı birden çok amaca hizmet etmesini istemektedirler. Diğer yandan meydana mimari ve kültürel çekiciliği olan mekânları tercih etmişlerdir.
- ❖ Meydan alanında görmek istenilen öğeler, su ögesi, heykel ya da anıt, dekoratif yer döşemeleri, yerelin kültürüne özgü satış noktaları, çocuk oyun alanları, sinevizyon gösterileri ve yeşil alanların olmasını istemektedirler.

Kullanıcıların meydanı tanımlayan ifadelerine katılım düzeyleri

Sıra No	İfade	Ortalama Değer	İstediği Düzey
1.	Meydan, çeşitli etkinliklere olanak tanıyan, vakit geçirme yeridir.	4.14	En çok İstedikleri
2.	Meydan, Ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurduğu kamusal alandır.	4.1	
3.	Meydan, Yarışma, eğlence ve karşılaşma yeridir	3.7	
4.	Meydan, çevresinde yapıların olduğu bir boşluktur	3.21	En az İstedikleri

Kullanıcıların meydan planlanmasında katılım duyuları ifadelerine katılım düzeyleri

Sıra No	İfade	Ortalama Değer	İstediği Düzey
1.	Meydan alanında, tarihi değerlerin önemini vurgulayan mekânların olmasını isterim	4.38	En çok İstedikleri
2.	Meydanı Hakkâri kültürünü tanııtma alanı olarak görmek isterim	4.33	
3.	Meydanda kendimi güvende hissettirecek mekânları görmek isterim	4.27	
4.	Meydanın sakin, dinlenmeyi sağlayacak alan olarak görmek isterim	4.17	
5.	Meydan, kermes gibi yardımlaşma duygularını vurgulayan alan olarak görmek isterim	4.09	
6.	Meydanı, gençlerin eğlenmesine yönelik mekân olarak görmek isterim	3.77	En az İstedikleri

Kullanıcıların meydan işlevlerini tanımlamada katılım düzeyleri

			En çok İstedikleri
1. Birden çok amaca hizmet eden mekân olarak görmek isterim	→	4.14	↑ ↓
2. Mimari ve kültürel çekiciliği olan mekân olarak görmek isterim	→	4.1	
3. Çarşı - pazarı oluşturan mekânlar olarak görmek isterim	→	3.7	
4. Kutlama, miting vb. eylemlerin yapıldığı mekânlar olarak görmek isterim	→	3.21	
			En az İstedikleri

Kullanıcıların meydanda görmek istenen öğelerin tanımlamada katılım düzeyleri

			En çok İstedikleri
1. Yeşil alanlar	→	4.67	↑ ↓
2. Su Ögesi (havuz, fiskiye, kanal vb.)	→	4.34	
3. Dekoratif yer döşemeleri (Taş, cam, ahşap vb.)	→	4.32	
4. Anıt-Heykel (Terslale vb.)	→	4.21	
5. Çocuk oyun alanı	→	4.16	
6. Yerelin kültürüne özgü satış noktaları (Halı-kilim, Yünlü çorap vb.)	→	4.13	
7. Açık hava sineması	→	4.11	
8. Saat kulesi	→	3.97	
9. Mescit	→	3.92	
			En az İstedikleri

Anketin sekizinci sorusunda katılımcılardan medyana ilişkin fikir ve düşünceleri sorulmuştur. Ortaya çıkan kullanıcı görüşleri aşağıda sıralanmıştır;

- Meydanda yeşil alanların ve oturma yerlerinin olması gerekir. Aynı zamanda yöreye özgü figürlerin olması da ayrı bir hava katacaktır. Meydanda havuz veya fıskiyelerin olması ve bunların yapılabilirse ışıklandırılması güzel olacaktır.
- Meydan, şehrin insanlarına birbiriyle daha çok zaman geçirmeye, tanımaya ve bir kentin tarihi değerlerini tanıtmaya faydalı olacağını düşünüyorum.
- Her şehir için şart olan meydanın sadece taş bir alan olmayıp görsel olarak su fıskiyesi vb. kuşlara yem atılan alan, banklarda ebeveynler otururken çocuklarında oynayabileceği bir aktivite alanı olması gerekir.
- Meydan çok fonksiyonlu olmalı şehrin kültürel dokusunu yansıtmalı, çağdaş mimari ve geleneksel öğeleri bir araya getirmeli.
- Oturma yerlerinin bol olduğu, etrafında fazla yüksek binaların olmadığı geniş bir meydan.
- Meydan benim için kişinin kendini dinlemesidir. Farklı kültürlere açık, insan düşüncesinin olduğu ortak kültürel yerdir. Meydan = Eşitlik
- Her şeyden önce meydanın yöre halkının kültürel değerlerinin bir aynası olma işlevi görmesi gereklidir.
- Hakkâri’de meydanın olmaması büyük bir eksiklik, insanlar için sosyal alan çok kısıtlı, alışveriş imkânı yok, çarşı-pazar eksikliği var, kermes alanı, konser alanı, çocuk oyun alanı yok.
- Hem sosyal bir alan olarak kullanılmalı aynı zamanda meydanın toplantı, miting vb. durumlarda işlev göstermeli. Aynı zamanda meydanın yeşil alanlar, süs havuzu vs. meydanı kullanacak kişileri tatmin etmeli.
- Kentin kültürünü yansıtan ve insanların ihtiyaçlarını toplu şekilde karşıladığı, dinlendirici ve eğlendirici mekânlar olmalıdır.
- Halkın rahat ve kendini iyi hissedebileceği ferah ortam ve ışıklandırmalar önemli.
- Hakkâri’de kent meydanının olması Hakkâri’de sosyal yaşama katkı yapacağını düşünüyorum.

- İnsanların çeşitli aktiviteler yapabileceği, dinlenebileceği mekânların olduğu eğlenceli bir yer olmalıdır.
- İnsanların rahat bir ortamda dinlenmeleri, sohbet vb. etkinliklerin olması için uygun bir alanda oluşturulmalıdır.
- Meydanın olması için gerekli olan alanın belirlenmesi, kentsel dönüşümün yapılması gerekmektedir.
- Meydan çevresiyle birlikte etrafta bulunan bina vb. konutların dış cepheleri daha güzel görünümde daha hoş olmalıdır. Gerekli eski yapıların yapılması, kale vb. yerlerin ışıklandırılması etraftan bakıldığında göze güzel görünen bir yer yapılması gerekmektedir.
- Herkesin oturabileceği, rahat davranacağı, soluklanacağı; kadının, yaşlının, çocukların oturabileceği, eğleneceği bir meydan istiyoruz.
- İnsanların, gençlerin, bireylerin dinlendiği huzurlu bir mekân olarak görmek isterim.
- Meydan tasarlanırken trafiğe ve araç parklarına kapalı olmalı. İnsanların rahat dolaşabileceği ve etkinliğin olabileceği bir genişliğe sahip olmalı.
- Büyüklüğü Hakkâri nüfusunun ihtiyacını karşılayacak düzeyde olmalıdır. En kısa sürede yapılmalıdır.
- Gerek mimari gerek kültürel aktiviteleri tanıtım gerekse kişilerin etkileşim halinde olması açısından önemli bir yere sahip olduğu kanısındayım.
- Meydan insanların tüm etkinliklerini yapabileceği yer olmalıdır.
- Sadece yayaların kullanabileceği bir alan olmalı.
- Meydan şehrin merkezinde olmalıdır.
- Meydan geniş olmalı ve çeşme olmalı.
- Umarım herkese yönelik bir alan oluşturulur.

Çalışma konusu ile ilgili yapılan gözlemler ve elde edilen veriler ışığında alanın içerdiği riskler, potansiyeller, olanaklar ve sorunlar aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

Riskler

- Hakkâri ilinin 1.derece deprem kuşağında yer alması zemin-yapı ilişkisi açısından risk teşkil etmektedir.
- Kış mevsiminde yoğun bir şekilde karın yağması ve buna bağlı olarak kar kütleleri risk oluşturmaktadır.
- Kentte ait bir çevre yolunun bulunmaması ve aynı zamanda uzun araçların bu alanı kullanmaları, kullanıcılar için risk oluşturmaktadır.

Potansiyeller

- Proje Alanının kentin tam merkezinde yer alması
- Kamu binalarının alanında içinde ya da yakınında yer alması
- Kentin en işlek caddesi üzerinde olması
- Kentte sosyal ve kültürel alanların kısıtlı olması

Olanaklar

- Arazinin düz olması
- Özel mülkiyette ait alanların az olması
- Yaya erişiminin kolay olması
- Taşıt ulaşımının rahat olması
- Endüstriyel alanların olmaması

Sorunlar

- Bazı kamu kurumlarının yeni inşa edilmiş olması
- Fiziki çevrenin mimarı kalitesinin düşük olması

Kullanıcı beklentileri doğrultusunda yapılan değerlendirme; Hakkâri kent meydanı tasarım ilkelerinin tespitinde yardımcı olmuştur. Bu bağlamda şu tasarım kriterleri ön plana çıkmıştır;

- Yerelin kimliğini barındıracak unsurların olması,
- Doğal ve kültürel çevresiyle ilişkilendirilerek bir mekân kurgusu yapmak,
- Oluşturulacak mekânların erişebilir ve okunabilir olması,
- Yeteri miktarda, gençlere, engellilere ve yaşlılara hitap edecek her mevsim kullanılacak donatı yerleştirmek,
- Alışlagelmiş bitki türlerinde farklı bitki türlerini kullanmak,

- Ulaşım ve park sorununun çözülmesi,
- Yaya dolaşımını yaygınlaştırmak,
- Engelli, çocuk, yaşlı gibi hareket kısıtlılığı bulunan gruplara hitap edecek mekânların oluşturulması,
- Kent stresini azaltmak ve insanları düşünmeye sevk edecek şekilde su öğelerini tasarlamak,
- Sanat eserlerin sergileneceği alanlar oluşturmak,
- Sürdürülebilir, yaşanabilir ve nitelikli olmasını sağlamak,
- Alanın gece kullanımı için uygun aydınlatma,
- Rekreasyon ihtiyacını gidermesini sağlamak.

Tüm bu tartışmanın ışığında Hakkâri kent meydanı ihtiyaç programı belirlenmiştir. Hakkâri kent meydanı için ortaya çıkan ihtiyaç programı aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. Otopark
2. Kafe –restoran
3. Yerele özgü satış noktaları (Halı, el örgüleri, takı vb. satılacağı dükkânlar)
4. Çarşı – Pazar
5. Yerelin mimarı dokusuna uygun çeşmeleri yapılması
6. Su oyunları (havuz, fiskiye gibi)
7. Heykel – Anıt
8. Çocuk oyun alanları
9. Rekreasyon ihtiyacı (eğlence – dinlence)
10. Açık hava sergi alanları
11. Yeşil alanlar (Yeşil adalar, bantlar vb.)
12. Yaya bölgeleri
13. Taşıt yolu
14. Sinevizyon gösterileri
15. Dijital duyuru panoları (etkinlik, nöbetçi eczane gibi)
16. Aydınlatma

Hakkâri kent meydan için geliştirilen taslak tasarım

Kamu kurumları, yöre halkı ve uzman kişilerle yapılan görüşmelerde, uygulanan anketlerin değerlendirilmesinde ortaya çıkan meydan beklentiler ve tasarım prensipleri doğrultusunda Hakkâri kenti için bir taslak tasarım düşünülmüştür. Anket sonuçlarına göre meydanın geometrik formu “Kare” tercihi ön plana çıkmıştı. Krier’e göre bu tip meydan biçimlerinde genellikle vurgu alanı ister istemez merkeze kaymakta, bir ağaç grubu, bir heykel ya da bir anıtle odaklaşmaktadır. Bundan başka önemli bir yapı, karenin bir kenarına ağırlığını koyarak meydanın ağırlık merkezini kendisine çekebilmektedir.

Bu tasarımda anket görüşmelerine katılanlar arasında meydan alanından çocuk oyun alanı istedikleri görülmüştür. Ancak çocuk oyun alanının meydan konseptine uymayacağı düşünülerek tasarımına yer verilmemiştir. Bunun dışında kullanıcı istekleri doğrultusunda belirlenen ihtiyaç programına birebir uyularak tasarlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Alexander, C., 1977. *A Pattern Language*. Oxford University Press, London.
- Altınçekiç, S.H., 2000. *İstanbul Metropolünde Meydanların Rekreatif İşlev Yönünden Önemi Üzerine Araştırmalar*. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul.
- Anonim, 2016a. Tarihçe ve coğrafik yapı. <http://www.hakkari.gov.tr>. Hakkâri. Erişim Tarihi: 17.10.2016
- Anonim, 2016b. http://www.hakkarikulturturizm.gov.tr/TR,159078/hakkarinin_konumu.html. Hakkâri. Erişim Tarihi:15.11.2016.
- Anonim, 2016c. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MEYDAN. Hakkâri. Erişim Tarihi:18.12.2016.
- Anonim 2017a. <http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/hakkari-deprem-fay-hatti-riskharitasi.html>. Hakkâri. Erişim Tarihi: 20.01.2017.
- Anonim, 2017b. <http://www.hakkarikulturturizm.gov.tr/TR,159077/topraklar.html>. Hakkâri. Erişim Tarihi: 09.03.2017.
- Anonim, 2017c. <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=HAKKARI>. Hakkâri. Erişim Tarihi: 06.15.2017.
- Anonim, 2017d. <http://www.hakkarikulturturizm.gov.tr/TR,159076/hakkrider-bitki-ortusu.html>. Hakkâri. Erişim Tarihi: 06.20.2017.
- Carr, S., ark. 1995. *Public Space*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Cezar, M., 1985. *Tipik Yapılarıyla Osmanlı şehirciliğinde Çarşı ve Klasik Dönem İmar Sistemi*, Mimar Sinan Üniversitesi Yayını, Milli Eğitim Basımevi.
- Dağistanlı, Ö., 1997. *Meydanın Evrimi Mekânsal Analizi ve Sosyal Açından Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdönmez, M., E., Akı, A., 2005. Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi e-Dergisi*, 1 (1): 130-138.
- Ergen, Y.B., 1999. Farklı Ölçeklerde Uygulanabilir Bir Düzenleme Aracı Olan Kentsel Tasarım Elemanları ve Gelişme Stratejileri. *1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı*. Mayıs 1999, İstanbul. 121-131.
- Ersağdıç, Y., 1998. *Kent Meydanlarının Rekreatif İşlevleri Açısından İncelenmesi ve Bu İşlevlerin Konak Meydanı Örneğinde İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Gibberd, F., 1959. *Town design*. The Architectural Pres, London.
- Giritlioğlu, C., 1991. *Şehirsiz Mekan Öğeleri ve Tasarımı*. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Gökgür, P., 2008. *Kentsel Mekânda Kamusal Alanın Yeri*. İstanbul.
- Reader, J., 2005. *Cities*. Published By Vintage, London. 56.
- İnceoğlu, N., İnceoğlu, M., Şener, H., Yıldızcı, A. C., 1991. Kamu Mekanları Tasarım İlkelerinin Örneklerle İrdelenmesi. *Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu*. 15-16. Mayıs 1989, İstanbul. 29-30.
- Keleş, R., 2005. Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye dergisi*, 29 (246): 9-18.

- Kostof, S., 1992. *The city assembled: The elements of urban form through history*. Thames & Hudson Ltd, London.
- Krier, R., 1984. *Urban Space*, Academy Editions, London.
- Krier, R., 1984. *Urban Space*. Academy Editions, London.
- Kuban, D., 1970. *100 Soruda Türkiye Sanat Tarihi*. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Lynch, K., 1960. Kent İmgesi ve Bileşenleri, 10. Baskı. *Kent imgesi* (Çeviren: İrem Başaran). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul. 211.
- Marcus, C.C., Francis, C., 1998. *People Places: Design Guidelines For Urban Open Space*. John Wiley&Sons Inc. New York.
- Memlük, Y., ark. 2000. Yaşanabilir Kentsel Dış Mekânların Tasarımında Tarihi Kent Meydanı Örneklerinden Yararlanma Olanakları. *1. Kentsel Tasarım Haftası Bildiriler Kitabı*. 29 Mayıs-2 Haziran 2000, MSÜ, İstanbul.112-120.
- Nurlu, E., Erdem, Ü., 1994. *Peyzaj Sanatı Tarihi*. E. Ü. Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, E.Ü. Basımevi, Bornova.
- Oktay, D., 2007. Kentsel Kimlik Ve Canlılık Bağlamında Meydanlar: Kuzey Kıbrıs'ta Bir Meydana Bakış. Kentler ve Meydanları. *Mimarlık Dergisi*. **1969** (334): 8-49.
- Öztan, Y., 1998. Kentler ve Meydanlar. *Maison Française Dergisi*. **33** (12): 154-157.
- Özer, M. N., ve Ayten M. A., 2005. Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları. *Planlama Dergisi*. **4** (3): 96.
- Özdemir, M.A., Karadoğan, S., 1996. Türkiye'de il merkezlerinin coğrafi mekanla ilişkileri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **8** (2): 1-30.
- Özdemir, A., 2001. *Ankara Kent Meydanlarında Yayalaştırma Olanaklarının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Seçkin, Ö.B., 1998. *Peyzaj Uygulama Tekniği*. İ.Ü. Orman Fak., Yay. No: 4105, İstanbul.
- Sennett, R., ark. 2008. *Batı Uygarlığında Beden ve Şehir*. (Çeviren: Tuncay Birkan), Metis, İstanbul.
- Sitte, C., 1992. *The Art of Building Cities City Building According to its Artistic Fundamentals*. Hyperion Press, Inc., Connecticut.
- Suher, H., 1997 Taksim Meydanı Yeni Düzenleme Önerisi İçin Bir Görüş, *Yapı Dergisi*. **192** (11): 97-100.
- Suher, H., 1998. Kent Planlama Sürecinde Kent Meydanlarının Yeri ve İşlevi. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*, **2** (4): 7-14.
- Top, M., 2003. *Çukurca'daki Tarihi Taş Evler Dağların Kenti Hakkâri*, Ankara. 24-26.
- Yamaçlı, R., 1999. *Mimari Tasarım ve Görsel Çevre Etkileşimi Bağlamında "Yer" Kavramı: İstanbul Edirnekapı-Fatih-Şehzadebaşı Aksı Örneği*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Zucker, P., 1966. *Town And Square: From The Agora to The Village Green*. Columbia University Press, New York&London.

EKLER

Ek – 1. Anket Formu

Bu anket Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi kapsamında yapılmaktadır. Anket, "Hakkâri Kent Meydanı: Mevcut Durumun Değerlendirilmesi ve kullanıcıların katılımı" amacıyla sosyal, kültürel ve işlevsellik bakımından kent meydanı ihtiyaçlarını belirlemektir.

Lütfen soruları tam olarak okuduktan sonra kendinize en uygun olan cevabı işaretleyiniz.

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

Eğitim durumunuz:

Memleketiniz: Hakkâri Dışarıdan

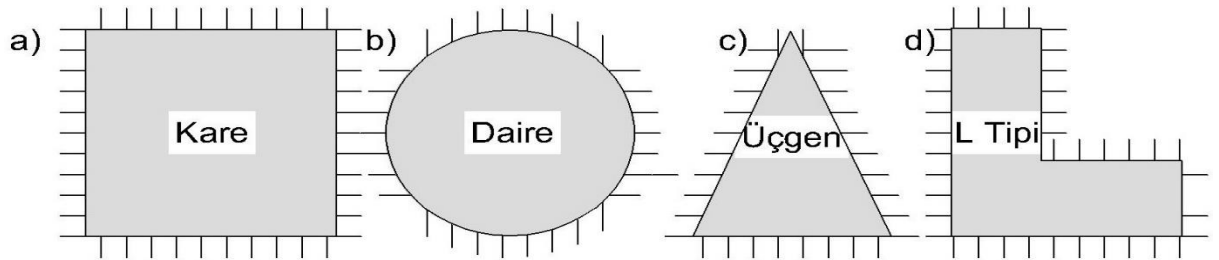
1) Hakkâri dışında başka bir şehir gördünüz mü? Gördüyseniz aşağıda ilk üçünü sıralayınız.

.....
.....
.....

2) Sizce Hakkâri'nin bir kent meydanına ihtiyacı var mı?

Evet Hayır

3) Hakkâri kent meydanı nasıl bir geometrik forma sahip olmalıdır?

4) Aşağıdakilerden hangisi sizin için meydanı ifade eder? Katılım düzeyinizi belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Meydan, Ortak ve farklı kültürlere sahip insanların iletişim kurduğu kamusal alandır	1	2	3	4	5
Meydan, Yarışma, eğlence ve karşılaşma yeridir	1	2	3	4	5
Meydan, çeşitli etkinliklere olanak tanıyan, vakit geçirme yeridir	1	2	3	4	5
Meydan, çevresinde yapıların olduğu bir boşluktur	1	2	3	4	5

5) Hakkâri meydan planlamasında olmasını istediğiniz duygulara katılım düzeyinizi belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Meydan alanında, tarihi değerlerin önemini vurgulayan mekânların olmasını isterim	1	2	3	4	5
Meydanın sakin, dinlenmeyi sağlayacak alan olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
Meydanda kendimi güvende hissettirecek	1	2	3	4	5

mekânlar görmek
isterim

Meydanı, gençlerin eğlenmesine yönelik mekân olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Meydan, kermes gibi yardımlaşma duygularını vurgulayan alan olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Meydanı Hakkâri kültürünü tanıma alanı olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

6) Meydan aşağıdaki fonksiyonların hangisine sahip olmalıdır? Katılım düzeyinizi belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Birden çok amaca hizmet eden mekân olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
Mimari ve kültürel çekiciliği olan mekân olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
Çarşı - pazarı oluşturan mekânlar olarak görmek isterim	1	2	3	4	5
Kutlama, miting vb. eylemlerin yapıldığı mekânlar olarak görmek isterim	1	2	3	4	5

7) Meydanda aşağıdakilerden hangisini görmek istersiniz? Katılım düzeyinizi belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Su Ögesi (havuz, fiskiye, kanal vb.)	1	2	3	4	5
Saat kulesi	1	2	3	4	5
Anıt-Heykel (Ters lale vb.)	1	2	3	4	5
Dekoratif yer döşemeleri (Taş, cam, ahşap vb.)	1	2	3	4	5
Yerelin kültürüne özgü satış noktaları (Halı-kilim, Yünlü çorap vb.)	1	2	3	4	5
Mescit	1	2	3	4	5
Çocuk oyun alanı	1	2	3	4	5
Açık hava sineması	1	2	3	4	5
Yeşil alanlar	1	2	3	4	5

8) Meydana ilişkin düşünceleriniz ve önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

TEŞEKKÜRLER

ÖZ GEÇMİŞ

1988 yılında Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde doğdu. İlköğretimi Diyarbakır ilinde, ortaöğretimi Gaziantep ilinde tamamlamıştır. 2007-2011 yılları arasında Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde okumuş ve 2011 yılında mezun olmuştur. 2012 yılında Hakkâri Üniversitesi'nde peyzaj mimarı olarak çalışmaya başlamıştır. 2015 Şubat ayında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başlamıştır.

T.C
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 10/05/2018

Tez Başlığı / Konusu:

Hakkari Kent Meydanı: Mevcut Durumun Değerlendirilmesi ve Kullanıcıların Katılımı
Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 32 sayfalık kısmına ilişkin, 10/05/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 1 (Bir) dir.

Uygulanan filtreler aşağıda verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit inatch size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi inceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Tarih ve İmza

10/05/2018

Adı Soyadı: Mehmet Nezir BULMAZ

Öğrenci No: 149101308

Anabilim Dalı: Peyzaj Mimarlığı

Programı: Peyzaj Mimarlığı

Statüsü: Y. Lisans X

Doktora

DANIŞMAN ONAYI
UYGUNDUR

(Unvan, Ad Soyad, İmza)

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR

(Unvan, Ad Soyad, İmza)